

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

David Pytela

Orgány družstva

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaroslav Oehm

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 11. 2010

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, dále že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 30. 11. 2010

David Pytela

OBSAH

1	Historie právní úpravy orgánů družstev v Českých zemích.....	7
1.1	Vznik družstevnictví	7
1.2	Vznik a první úprava družstevnictví na našem území	7
1.3	Vývoj v letech 1918 – 1945	8
1.4	Vývoj v letech 1945 – 1989	8
1.5	Vývoj po roce 1989.....	9
2	Současná právní úprava orgánů družstva v obchodním zákoníku.....	12
2.1	Pojem družstvo	12
2.2	Družstevní principy.....	12
2.3	Obecně o orgánech družstva	13
2.3.1	Druhy orgánů	13
2.3.2	Podmínky členství v orgánech družstva	13
2.3.3	Počátek a zánik členství v orgánech družstva	14
2.3.4	Zánik členství odstoupením	15
2.3.5	Délka funkčního období	16
2.3.6	Zákaz konkurence.....	17
2.3.7	Náhradníci členů orgánu družstva a kooptace.....	18
2.3.8	Hlasování v orgánech družstva.....	19
2.4	Zápis orgánů do obchodního rejstříku	20
2.4.1	Obchodní rejstřík.....	20
2.4.2	Zápis funkcí osob v orgánech družstva	20
2.5	Konání členské schůze.....	21
2.5.1	Účast na členské schůzi	21
2.5.2	Svolání členské schůze	21
2.5.3	Usnášeníschopnost členské schůze.....	23
2.5.4	Náhradní členská schůze	24
2.5.5	Rozhodování členské schůze	24
2.5.6	Dílčí členská schůze	26
2.5.7	Shromáždění delegátů	26
2.6	Usnesení členské schůze a jeho prohlášení za neplatné.....	29
2.6.1	Právní povaha usnesení	29
2.6.2	Nekonzistence neplatnosti usnesení.....	30
2.6.3	Závaznost výroku rozhodnutí soudu	31

2.6.4	Neplatnost usnesení ex tunc či ex nunc.....	31
2.6.5	Neplatnost usnesení relativní a absolutní.....	31
2.6.6	Nicotnost usnesení.....	32
2.6.7	Důsledky nepodání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení	32
2.6.8	Okolnosti, kdy soud neplatnost nevysloví.....	32
2.6.9	Zákonná podmínka přístupu k soudní ochraně.....	32
2.6.10	Aktivní legitimace	33
2.6.11	Důkazní břemeno	34
2.6.12	Ochrana při zpětvzetí návrhu.....	34
2.6.13	Vyloučení člena z družstva	35
2.6.14	Náhrada škody.....	36
2.7	Představenstvo.....	37
2.7.1	Povaha funkce člena představenstva.....	37
2.7.2	Překážky výkonu funkce člena představenstva.....	39
2.7.3	Počet členů představenstva	40
2.7.4	„Pozastavení“ funkce člena představenstva	41
2.7.5	Zánik funkce člena představenstva	41
2.7.6	Svolání ustavující schůze	42
2.7.7	Předseda a místopředseda představenstva (družstva).....	43
2.7.8	Schůze představenstva.....	44
2.7.9	Zápis ze schůze představenstva	44
2.7.10	Jednání členů představenstva navenek	45
2.7.11	Ředitel družstva.....	46
2.7.12	Řízení běžné činnosti družstva	46
2.7.13	Odměna za výkon funkce	47
2.7.14	Odpovědnost členů	47
2.7.15	Účast družstva v obchodní společnosti.....	48
2.8	Kontrolní komise	50
2.8.1	Prolínání právní úpravy představenstva a kontrolní komise	50
2.8.2	Vyjádření kontrolní komise	50
2.8.3	Vztah k dílčím členským schůzím	51
2.8.4	Pokyn k sjednání nápravy představenstvu.....	51
2.8.5	Zápis ze schůze kontrolní komise.....	51
2.8.6	Uplatňování nároků z odpovědnosti členů představenstva.....	52
3	Orgány malého družstva.....	53

3.1.1	Pohyb v počtu členské základny.....	53
3.1.2	Zřízení jen představenstva nebo jen kontrolní komise	54
3.1.3	Další člen	54
3.1.4	Aplikace ustanovení § 243 ObchZ	55
3.1.5	„Způsob rozhodování“ družstva s méně než pěti členy	56
3.1.6	Podávání námitek.....	56
4	Orgány družstevní záložny	57
4.1.1	Úvěrová komise.....	57
4.1.2	Požadavky na členy orgánů družstevní záložny	57
4.1.3	Svolání zasedání členské schůze	58
5	Evropská družstevní společnost	59
5.1	Struktura orgánů SCE	59
5.2	Zasedání valné hromady	60
5.3	Společné prvky úpravy monistického a dualistického systému	60
5.4	Jednatelské oprávnění	61
5.5	Ředitel	62
5.6	Dočasné pověření výkonem funkce člena představenstva.....	63
5.7	„Malé evropské družstvo“	63
6	Návrh nové právní úpravy	64
6.1	Orgány družstva obecně	64
6.2	Členská schůze	64
6.3	Představenstvo.....	66
6.4	Kontrolní komise	66
6.5	Orgány malého družstva	66

ÚVOD

Družstvo je významnou právní osobou. Činnosti, jež jsou předmětem úpravy družstev, by šlo jen těžko nahradit jiným způsobem, jako například substitucí obchodními společnostmi. Proto bylo a i nadále bude družstvo součástí našeho právního řádu. Dokonce se družstvu dostalo úpravy i na evropské úrovni, kdy Evropská družstevní společnost je upravena v rámci Evropské unie.

Družstvo je v právním řádu upraveno jednak obecně, tedy úpravou pro všechny družstva více či méně společnou. Dále existují zvláštnosti pro družstevní záložny a bytová družstva. Relativně samostatnou úpravu má Evropská družstevní společnost.

Toto téma diplomové práce jsem si vybral, jelikož družstva jsou důležitou avšak někdy přehlíženou součástí našeho právního řádu. Větší důraz je kladen na obchodní společnosti, zejména pak akciovou společnost. Šíře úpravy akciové společnosti a družstva v obchodním zákoníku je nesrovnatelná. Možná i proto je v rámci právní úpravy družstva několik otázek či problémů, které ne vždy jdou vyřešit. Prvním důležitým krokem je tyto problémy identifikovat. Právní teorie má na řešení často nejednotný názor, někdy nabízí více než jedno řešení. Jurisprudence, kterou budu zejména používat v mé práci, není závazným zdrojem poznání, jako je to u zákona, ale je důležitým prvkem, který praxi pomáhá překonávat právě nesrovnalosti či mezery v zákonné úpravě. Může taktéž podmínit její změnu. Velmi důležitá je taktéž judikatura soudů, obzvláště pak Nejvyššího soudu. Soudní rozhodnutí nejsou v našem právním řádu postavena na roveň zákonů, jak je tomu v angloamerické právní kultuře, avšak svoji silou přesvědčivosti na ně nižší soudy téměř výhradně takto pohlíží. Výhodu družstevnictví spatřuji zejména v převládajícím prvku "neziskovosti." Tedy, že na rozdíl od obchodních společností, kde hlavním cílem je dosáhnout co největšího zisku, v rámci většiny družstev je hlavním cílem uspokojit určité potřeby členů družstva.

V následujícím výkladu se tedy pokusím o onu identifikaci problémů s nastíněním názorů, které na řešení problémů zastává právní teorie. Budu se snažit připojit také vlastní názor na danou problematiku.

1 Historie právní úpravy orgánů družstev v Českých zemích

1.1 Vznik družstevnictví

Myšlenka družstevnictví se objevila v první polovině 19. Století v dílech utopického socialismu Roberta Owena a Charlese Fouriera.¹

Vznik družstev lze bezesporu přiznat zejména zhoršující se situaci dělníků vlivem industrializace. Prvenství má, tedy za první „družstvo“ je považováno, Rochdalské družstvo poctivých průkopníků (Rochdala Society of Equitable Pionners), které vzniklo 24. října 1844 v Rochdale v Anglii.²

1.2 Vznik a první úprava družstevnictví na našem území

Již 9. února 1845 vznikl Gazdovský spolek v Sobotišti na Slovensku. A v Čechách se první družstvo objevilo v roce 1846. Byla jím záložna v Aši.³ Záložny vznikly, jelikož zemědělci, živnostníci aj. si nebyli schopni obstarat úvěr od bank. Proto si založili tyto záložny, které svým členům půjčovaly prostředky na nízký úrok. Kolem roku 1876 bylo na našem území již okolo 600 záložen.⁴

V Rakousku - Uhersku neexistovala právní úprava družstev, a proto se nově vznikající družstva musela řídit zákonem 253/1852 ř. z., o spolcích. To mělo jisté úskalí, jelikož vznik družstva byl podmíněn udělením koncese správním orgánem, který také kontroloval družstvo od jeho hospodaření až po znění stanov. Nebyla také úprava vnitřního chodu družstva, tedy jeho orgánů. Družstva jako taková byla později upravena v zákoně 70/1873 ř. z., o výdělkových a hospodářských společenstvech, který byl později nazýván „družstevním zákonem.“⁵ Tento zákon byl revidován zákony 133/1903 ř. z., o revizi společenstvech výdělkových a hospodářských a jiných spolků a zákonem 134/1904 ř. z. Tyto zákony upravovali dohled nad hospodařením družstev a dodržováním právních předpisů, což bylo svěřeno svazům družstev.⁶

¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 3.

² HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 7.

³ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 5.

⁴ Např. živnostenské, občanské svépomocné, všeobecné, dělnické, zaměstnanecké aj.

⁵ Byl vyhlášen ve znění českém, německém a dalších, ale jediné autentické znění bylo německé. Vyskytovaly se rozdíly mezi jednotlivými zněními. Proto byl tento zákon i přejmenován z důvodu přesnějšího překladu, kdy původní znění bylo „Zákon o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 4.

⁶ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 102.

1.3 Vývoj v letech 1918 – 1945

Dosavadní právní úprava byla recipována. Na našem území byla doplněna zákony 238/1924 Sb., kterým se zřizuje Všeobecný fond peněžních ústavů v republice Československé a 279/1924 Sb., o přeměně společností s ručením omezeným v družstva.

K založení družstva byl potřeba zápis do společenstevního rejstříku, který vedly obchodní soudy, a až tímto okamžikem družstvo vzniklo. Orgány družstva byly valná hromada, představenstvo a případně také dozorčí rada. Podmínky výkonu hlasovacího práva upravovaly stanovy, s tím, že i tehdejší úprava zakotvovala dispozitivní pravidlo „jeden člen, jeden hlas.“⁷ Dispozitivní pravidlo platilo i pro rozhodování valné hromady. Odchylna od dnešní úpravy spočívala v projevu vůle představenstva navenek, které muselo být podepsáno všemi jeho členy.⁸

Kontrola družstev byla po dobu okupace Československa pozměněna. Bylo vydáno vládní nařízení 242/1942 Sb., které sloučilo dříve existující svazy do pouhých šesti, a povinně zde začlenila všechny družstva a dále zavedlo nutnost povolení pro založení družstva. Vydání tohoto povolení bylo vládním nařízením 14/1943 Sb. převedeno na správní úřad.⁹

1.4 Vývoj v letech 1945 – 1989

Z počátku probíhal opětovný rozmach družstev, který ale ustal po roce 1948. Šíře předmětu činnosti družstev byla zúžena a družstva byla ponechána pouze tam, kde to bylo žádoucí.¹⁰ Byly vypuštěny instituty jako členský podíl člena, dobrovolnost členství, či dobrovolnost sdružování. Celkově došlo k odvrácení úpravy družstev od jeho základních principů. To vedlo až k tomu, že se setřel rozdíl mezi tím být zaměstnán ve státním podniku a družstvu.¹¹

Na právní úpravě se to promítlo přijetím zákona 187/1948 Sb., o Ústřední radě družstev, jakožto vrcholného orgánu družstev. Měl funkci kontrolní, řídicí a později také plánovací. Dále byl přijat zákon 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, která byla vyňata z působnosti Ústřední rady družstev. Veškerá družstva v oblasti zemědělství se musela přeměnit na tyto jednotná zemědělská družstva nebo vstoupit do likvidace.¹²

⁷ § 27 zákona č. 70/1873 ř. z.

⁸ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 461-462

⁹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 102.

¹⁰ Zůstala pouze družstva zemědělská, výrobní, bytová a spotřební. Naopak byla vypuštěna zejména družstva podnikatelského rázu.

¹¹ DVORÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 5.

¹² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 103.

Zákon 53/1954 Sb., o lidových družstvech,¹³ formálně obnovil dobrovolnost členství v družstvech a jejich sdružování. Avšak jejich vznik, sloučení a zánik podléhal pravomoci příslušných svazů či Ústřední rady družstev. Lidová družstva měla svoji valnou hromadu, která schvalovala stanovy družstva, které ale musely být schváleny také příslušným svazem či Ústřední radou družstev. Pokud představenstvo nesvolalo valnou hromadu, tak byla svolána nadřízenou družstevní organizací, jakožto promítnutí dalšího totalitního prvku právní úpravy. V mezidobí mezi konáním valných hromad byly svolávány členské schůze, které ovšem nemohly o některých záležitostech rozhodovat.¹⁴ Bylo také zavedeno shromáždění delegátů, které bylo ustavováno, pokud mělo družstvo mnoho členů, nebo pokud bydleli členové na rozdílných místech. Dalšími orgány lidového družstva bylo představenstvo a revizní komise.

Následně byl přijat hospodářský zákoník 109/1964 Sb., který do sebe pojal úpravu nezemědělských družstev. Orgány družstva byly upraveny v § 83-86 hospodářského zákoníku. Nejvyšším orgánem družstva byla členská schůze, která byla u velkých družstev nahrazena shromážděním delegátů. Výkonným orgánem družstva bylo představenstvo, kde obchodní zákoník pro podpis právního úkonu, který měl obligatorně písemnou formu, taktéž požadoval podpisu dvou členů představenstva. Jménem družstevního podniku jednal jeho vedoucí. Kontrolním orgánem družstva byla kontrolní komise kontrolující veškerou činnost družstva, zejména pak představenstva. Družstva si mohla taktéž zřizovat další, tedy fakultativní orgány. Jednotlivé svazy družstev byly nadány pravomocí vydávat závazné směrnice, které se staly snadným nástrojem řízení družstev.¹⁵ V § 83 hospodářského zákoníku bylo stanoveno, že nejvyššími orgány Ústřední rady družstev a svazů družstev jsou sjezdy, popřípadě konference.

Jako poslední byly přijaty zákony 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví a 94/1988 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví, které byly pouze malým krokem kupředu, kdy bylo zejména umožněno zřizovat i družstva s jiným než hospodářským zaměřením.

1.5 Vývoj po roce 1989

Po krátkou dobu byly účinné zákony 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví a č. 176/1990 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví, které znamenaly počátek změny právní úpravy družstev směrem k současnosti.

¹³ Zrušil zákon č. 187/1948 Sb.

¹⁴ Členská schůze nemohla rozhodovat o stanovách, naložení se ziskem, zrušení nebo sloučení družstva, což bylo vyhrazeno valné hromadě.

¹⁵ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 463-464.

Přelomové bylo přijetí zákona 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Tento zákoník odstranil dualismus dosavadní úpravy. Při úpravě družstva se podle důvodové zprávy vycházelo z připravované úpravy evropského družstva. Obchodní zákoník ji sice převzal, ale nevyšel dále z principu, který zde byl zakotven, tedy subsidiární platnosti právní úpravy členského státu. Obchodní zákoník byl tudíž v okamžiku svého přijetí, co se týče obsahové úpravy družstev příliš stručný a mezerovitý. Tuto překážku nešlo odstranit ani interpretací platných norem.¹⁶

Vyvstává otázka pozice úpravy družstevnictví, která byla tímto předpisem změněna a vybočuje z dosavadní úpravy družstevnictví na našem území. Zda tedy není lepší úprava mimo obchodní kodex.¹⁷ Družstvo by mohlo být komplexně upraveno v jednom zákoně bez ohledu na předmět své činnosti s pouhým rozvedením specifík pro jednotlivé druhy družstev.¹⁸ Současné zařazení navíc naznačuje pojetí družstva jako další formy podnikatelské aktivity a nikoliv jako „samostatného svépomocného útvaru.“¹⁹ Podle mého by měla úprava družstevnictví být opravdu vyňata a upravena samostatným zákonem, což by umožnilo odlišení družstva od obchodních korporací a co největší naplnění jeho funkce svépomocného útvaru. Umožnilo by to taktéž upravit dosud přehlíženou úpravu naddružstevních organizací.

K odtržení jednotné úpravy došlo zákonem 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrových družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících. Tento zákon měl zavést renesanci družstevnictví, ale naopak způsobil problémy, kdy došlo koncem 90. let k velkému úpadku těchto družstev. To iniciovalo novelizaci úpravy tohoto zákona.

Zmíním také zákon 378/2005 Sb., o podpoře výstavby družstevních bytů ze Státního fondu rozvoje bydlení, který zakotvuje státní podporu rozvoje bytové výstavby, která byla po roce 1989 utlumena.²⁰

Nesporně do právní úpravy družstev zasáhlo také nařízení Rady EU 1453/2003, o statutu evropské družstevní společnosti, jež nabylo účinnosti v roce 2006. Tímto vznikl nový druh družstva, a to evropské družstvo. Otázka zapojení zaměstnanců byla promítnuta směrnicí Rady 2003/72/ES. Transpozice této právní úpravy byla provedena zákonem 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.²¹

¹⁶ HELEŠIC, F. 'K systematizaci právní úpravy družstev.' *Právní rozhledy*, 1997, Vol. 1., s. 3.

¹⁷ Tento názor zastává František Helešic. V důvodové zprávě k novele zákona o družstevních záložnách č. 100/2000Sb. se uvádí, že družstevní kodex nebude v dohledné době přijat. HELEŠIC, F. 'K zákonné úpravě družstev po velké novele obchodního zákoníku.' *Právník*, 2002, Vol. 1., s. 96-97.

¹⁸ U nás se to týká zejména úvěrových a spotřebních družstev. HELEŠIC, F. *Právní úprava družstev ve vyspělé Evropě a u nás*. Praha: Ediční středisko PF UK, 1997., s. 192-194.

¹⁹ V důvodové zprávě k obchodnímu zákoníku se uvádí, že „družstvo je chápáno jako soukromoprávní podnikatelský subjekt, lišící se od obchodních společností jen specifickou úpravou vnitřních vztahů...“ HELEŠIC, F. 'K právní úpravě družstevnictví - úvahy de lege ferenda.' *Právník*, 1995, Vol. 5., s. 424-425.

²⁰ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 6-7.

V roce 2008 došlo k vyčlenění právní úpravy přeměny obchodních společností a družstev z obchodního zákoníku. K tomu došlo přijetím zákonů 126/2008 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

²¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 275.

2 Současná právní úprava orgánů družstva v obchodním zákoníku

2.1 Pojem družstvo

V jistém období ve společnosti nedostačovalo spojení práv a povinností pouze s fyzickou osobou, ani při existenci institutů spoluvlastnictví či obligační solidarity. Proto tedy vznikl koncept právnických osob (entit). V našem právním řádu se vychází z teorie fikce, která subjektivitu právnické osobě dává z vůle zákonodárce. Právnická osoba je takový útvar, o kterém to stanoví právní předpis,²² jak to činí obchodní zákoník o družstvu.²³

Definice družstva je obsažena v obchodním zákoníku a zní: „Družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů.“²⁴ Družstvo je z formálního hlediska vždy podnikatelem, jelikož jako podnikatel je považována každá osoba zapisující se do obchodního rejstříku, což platí obligatorně i pro družstvo.²⁵ Je podnikatelem tedy vždy bez ohledu na předmět své činnosti. Z této definice by čistě jazykovým výkladem vyplývalo, že lze založit družstvo pouze za podnikatelským nebo pouze za jiným účelem, ale judikatura i praxe se shodli, že jedno družstvo může vyvíjet obě tyto činnosti.²⁶

2.2 Družstevní principy

Existují principy, na kterých je založena úprava všech družstev, bez ohledu na některé rozdíly mezi nimi. Prvním je princip kolektivismu, který znamená, že založení i další činnost družstva je závislá na účasti určitého kolektivu osob, jeho členů. Dále je zde princip otevřenosti členství, který umožňuje vstup dalších členů za existence družstva a počet členů je tedy proměnlivý. Dalším je princip družstevní demokracie ovlivňující složení, působnost a rozhodování orgánů družstva, kdy v zásadě platí princip „jeden člen, jeden hlas.“ Nakonec bych zmínil princip rovnosti členů, který zaručuje členům rovnost v jejich právech i povinnostech, s tím, že stanovy mohou stanovit jisté odchylky od tohoto principu.²⁷

²² KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. & kol. *Občanské právo hmotné*, 4. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 200-204.

²³ § 222 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb.

²⁴ § 221 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb.

²⁵ § 2 odst. 2 a.), § 34 odst. 1 a.) zákona č. 513/1991 Sb.

²⁶ Mohou existovat družstva 1.) provozující pouze podnikatelskou činnost, 2.) družstva pouze nepodnikatelské povahy, 3.) družstva provozující podnikatelskou i nepodnikatelskou činnost a 4.) družstva sloužící k podpoře podnikatelské aktivity. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 9-10.

²⁷ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 11.

2.3 Obecně o orgánech družstva

2.3.1 Druhy orgánů

Nezbytnou součástí družstva jsou jeho orgány. Tyto orgány jsou strukturální částí družstva jako právnické osoby. Jednotlivé orgány družstva mají různou funkci.²⁸

Obchodní zákoník upravuje jednak obligatorní orgány družstva, kterými jsou členská schůze, představenstvo a kontrolní komise.²⁹ Vedle těchto orgánů mohou být zřízeny i další orgány fakultativní. Tyto orgány budou zřizovány podle potřeb konkrétního družstva při jeho vzniku i kdykoliv během jeho existence, ale musí být povinně upraveny ve stanovách družstva. Vedle toho zde mohou působit i pomocné a poradní orgány.³⁰

2.3.2 Podmínky členství v orgánech družstva

Dříve zákon obsahoval pro členství v orgánu družstva požadavek věku 18 let.³¹ Toto bylo novelizací vypuštěno. Co se týče členů představenstva a kontrolní komise, tak zákon odkazuje na úpravu akciové společnosti v § 194 odst. 7 zákona 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále ObchZ), ale pro ostatní orgány zde úprava není. Pokud by byly zřízeny další orgány podle stanov družstva, tak zde nelze vyvodit onu omezující hranici věku 18 let.³²

Podle § 247 odst. 2 ObchZ: „Stanovy mohou určit další případy neslučitelnosti funkcí nebo okolností, pro které člen družstva nemůže být členem některého voleného orgánu družstva.“³³ Nelze ale vykládat toto ustanovení příliš extenzivně a je třeba dbát v úvahu zejména neporušení principu zákazu diskriminace, který je i ústavním principem. V praxi se vyskytuje a část teorie připouští možnost omezení členství v orgánech družstva hranicí určitého věku.³⁴ S tímto názorem se neztotožňuji, jelikož se jedná právě bezpochyby o porušení principu zákazu diskriminace.³⁵

Pokud je v družstvu zřízena funkce ředitele družstva, tak může být vykonávána na základě pracovněprávního vztahu. Jinak tomu bude v případě, kdy by stanovy prohlásily

²⁸ Jedná se o funkci rozhodovací, řídicí a kontrolní.

²⁹ V družstevní záložně je dalším obligatorním orgánem úvěrová komise § 6 zákona č. 378/2005 Sb.

³⁰ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 477-478.

³¹ František Helešic dovozuje nutnost dosažení věku 18 let den před volbou dané osoby. HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 274.

³² POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1179.

³³ V praxi se objevuje například, že nemohou v určitých orgánech družstva vykonávat funkce osoby s určitým stupněm příbuzenství. Nejčastěji to bude u představenstva a kontrolní komise.

³⁴ Např. dosažením věku 70 let.

³⁵ Obdobně DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 103-104.

ředitele družstva za orgán družstva. Potom by mohl být ředitelem družstva pouze jeho člen, jelikož až na jednu výjimku³⁸ mohou být členy orgánu družstva pouze členové družstva.³⁶

Novelizací obchodního zákoníku se vyjasnila i další dříve sporná otázka, zda je v případech, kdy je zvolena právnická osoba, členem orgánu právnická osoba nebo zmocněnec za ni jednající. Větší část jurisprudence se přiklání k závěru, že je jím zmocněnec právnické osoby. Jako argument uvádí, že při zápisu do obchodního rejstříku je pro právní jistotu třetích osob lépe považovat a tedy i v tomto rejstříku uvádět daného zmocněnce.³⁷

2.3.3 Počátek a zánik členství v orgánech družstva

Obchodní zákoník nestanovuje začátek funkčního období. Toto by mohla stanovit členská schůze při volbě konkrétní osoby. Pokud nestanoví, tak se zvolená osoba stává členem orgánu ujmutím se funkce v daném orgánu, jelikož jedna z podmínek výkonu funkce je bezpochyby souhlas osoby s výkonem této funkce. Nelze někoho nutit k výkonu funkce bez jeho alespoň konkludentního souhlasu.

Sporná byla otázka zániku členství v orgánu družstva, pokud zaniklo členství dané osoby v družstvu. Původní znění § 238 odst. 1 ObchZ znělo: „Do orgánu družstva mohou být voleni jen členové družstva.“ Současná úprava § 238 odst. 1 ObchZ stanovuje, že orgánem družstva nebo jeho členem může být jen člen družstva.³⁸ Funkce člena daného orgánu by tedy měla zaniknout ex lege.³⁹ Výklad, který by zánik členství vztahoval až na informování daného orgánu či jeho individuální akt by byla podle mého zřejmě v rozporu se zákonem. Šlo by o umělé prodlužování výkonu funkce konkrétní osoby, pro kterou by musela být výslovná právní úprava. V této souvislosti bych použil analogicky ustanovení § 194 odst. 7 ObchZ, které výslovně stanovuje zánik funkce člena představenstva akciové společnosti v případě, kdy pozbude předpoklady pro výkon funkce v tomto ustanovení zmíněném.

Obchodní zákoník upravuje také případ, kdy po zániku funkce člena orgánu družstva není zvolen člen nový. V ustanovení § 194 odst. 2 ObchZ, na nějž odkazuje § 243 odst. 8 ObchZ je soudu svěřena pravomoc zrušit družstvo a nařídit jeho likvidaci, v případě, že z důvodu zániku funkce není orgán schopen plnit svoji funkci, bez jednoznačného uvedení lhůty. Rozdílně v § 257 odst. 1 c.) ObchZ má soud tuto možnost až po uplynutí dvou let.⁴⁰

³⁶ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 805.

³⁷ Např. ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004., s. 217-219.

³⁸ Výjimka je stanovena v § 244a zákona 513/1991 Sb. pro kontrolní komisi ve vztahu k zaměstnancům evropského družstva.

³⁹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 102. POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1179.

⁴⁰ HELEŠIČ, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva. 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 271.

Existuje názor, že nelze aplikovat úpravu zrušení podle ustanovení § 194 odst. 2 ObchZ na družstvo. Jelikož družstvo obsahuje speciální úpravu, kdy jej může soud zrušit.⁴¹ Zastávám názor, že soud má pravomoc zrušit družstvo až po uplynutí dvou let z důvodu vztahu speciality § 257 ObchZ za podmínek v § 194 ObchZ. Nevidím důvod vyloučení možnosti zrušení družstva podle § 194 ObchZ. Stejně jako u akciové společnosti (a.s.), pokud členové družstva nemají zájem na jeho fungování, které bez funkčního statutárního orgánu není možné, tak je na místě takové družstvo zrušit. Přitom zákon zde dává v § 257 ObchZ dostatečnou lhůtu. Nelze zapomenout, že zákonodárce dává práva a povinnosti právnickým osobám za použití právní fikce jejich existence²² vedle osob fyzických. Proto mu přísluší stanovit okolnosti, za kterých má dojít ke zrušení dané právnické osoby.

2.3.4 Zánik členství odstoupením

Žádnou osobu nelze nutit k výkonu funkce člena orgánu. Proto má každý člen právo odstoupit z funkce dle § 248 odst. 1 ObchZ. Odstoupení projednává orgán, který člena zvolil, nebo jiný orgán dle stanov. Bude praktičtější, aby projednal odstoupení orgán, jehož se osoba členem, aby se z tohoto důvodu nemusel svolávat orgán, který ho volil, kdy to bude ve většině případů členská schůze. Zákon zde hovoří o „projednání,“ ale ve skutečnosti se o projednání nejedná. Orgán nemá možnost zrušit odstoupení člena. Tento institut je zaveden, aby družstvo nebo obchodní společnost mohli daného člena nahradit a on po zákonem stanovenou dobu ještě vykonával svou funkci. Jedná se o pouhé oficalizované institucionalizované vzetí na vědomí příslušným orgánem.⁴² Pokud je příslušný orgán řádně svolán, ale není usnášeníschopný, tak je přesto splněna podmínka. Jinak by se mohla obstrukcemi družstva značně znemožnit možnost člena odstoupit z funkce.⁴³ V praxi bude nejlepší odstoupivšího člena nahradit co nejdříve, jelikož člen již ztrácí motivaci k výkonu funkce. Jedinou motivací ve většině případů bude pouze vyhnout se odpovědnosti, nikoliv však co nejlepší fungování družstva.⁴⁴

Členové orgánů družstva jednak vykonávají funkci jako členové orgánu, ale někdy také další funkci v tomto orgánu. Zejména se jedná o funkci předsedy a místopředsedy.⁴⁵ Může osoba odstoupit pouze z funkce předsedy či jiné funkce uvnitř orgánu a ponechat si členství v něm? Pokud je osoba volena členskou schůzí podle stanov, tak je další funkce

⁴¹ Pekárek ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 817.

⁴² VS v Praze 7 Cmo 89/2003.

⁴³ VS v Praze 7 Cmo 672/98.

⁴⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 149.

⁴⁵ Pro představenstvo § 243 odst. 5 zákona 513/1339 Sb., a pro kontrolní komisi § 244 odst. 5 zákona 513/1991 Sb.

spojena s členstvím v orgánu. Tedy může odstoupit pouze z obou. Pokud ovšem stanovy volbu neupravují a do další funkce je osoba volena orgánem, jehož je členem, tak lze tyto dvě funkce od sebe oddělit. Lze tedy odstoupit pouze z další funkce v orgánu nebo z obou zároveň.⁴⁶ Odpověď je tedy ano i ne.⁴⁷

Obchodní zákoník v souvislosti s orgány družstva hovoří pouze o volbě. Nelze nijak vyvodit jiné ustanovování do funkce člena orgánu. Výjimka je připouštěna v případě kooptace člena představenstva v § 248 odst. 3. V praxi se může objevit fakultativně zřízený orgán podle § 237 ObchZ, do kterého budou jeho členové nikoliv voleni, ale jmenováni. Otázka je, jak se bude postupovat v případě odstoupení člena tohoto orgánu. Případ odstoupení je upraven v § 248 odst. 1 ObchZ ovšem pouze pro případ, kdy je osoba do své funkce zvolena. Objevuje se názor, že lze použít obecné ustanovení § 66 odst. 1 ObchZ, které pojednává obecně o možnosti odstoupení člena orgánu společnosti.⁴⁸ Mohl by se objevit i opačný názor na aplikovatelnost ustanovení § 66 odst. 1 ObchZ. Dle mého obchodní zákoník nevylučuje možnost jmenování členů fakultativních orgánů, i když to výslovně nepovoluje. Potom, pokud mezi ustanoveními o družstvu nelze najít ustanovení pro případ odstoupení takového člena, který na to má bezesporu právo, tak je logické použít ustanovení obecná, která upravují obecně odstoupení člena orgánu, konkrétně § 66 odst. 1 ObchZ.

2.3.5 Délka funkčního období

Obchodní zákoník v § 246 odst. 1 stanoví maximální délku funkčního období členů orgánu družstva na 5 let. Konkrétní délku potom určují stanovy, které nemusí pro všechny orgány stanovit stejně dlouhé funkční období. Každý orgán může mít jiné. Bude ovšem vhodné a v družstvech se tak často děje, aby délka funkčního období členů představenstva a kontrolní komise byla stejná.

Výjimka je dále stanovena v § 246 odst. 2 ObchZ, kdy: „Členové prvních orgánů po založení družstva mohou být voleni jen na období nejvýše tří let.“ Zkrácená lhůta chrání družstvo, aby prvně zvolení členové orgánů opravdu řádně vykonávali svou funkci. Vystává otázka, zda toto omezení platí pouze při ustanovování orgánu ihned po založení družstva, nebo jestli jakýkoliv orgán, který je nově zřízen i později, se musí řídit tímto ustanovením. Tedy jestli ochrana má působit pouze při založení družstva nebo při jakémkoliv zřizování

⁴⁶ Například tedy může předseda představenstva, pokud je volen představenstvem, odstoupit z funkce předsedy a zůstat členem představenstva. Představenstvo si potom zvolí předsedu nového. Nebo může předseda představenstva odstoupit z obou těchto funkcí a pozbyt jak funkci předsedy, tak člena představenstva.

⁴⁷ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1231.

⁴⁸ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2.díl.* Praha: Linde, 1995., s. 723.

nového orgánu. Výklad teorie zastává názor, že je tomu tak, kdykoliv je nový orgán zřízen.⁴⁹ Podle mého tomu tak není. Jednak zákon stanoví „prvních orgánů po založení družstva,“ kdy by stačilo v opačném případě stanovit pouze „prvních orgánů.“ Dále ochrana, která je družstvu poskytována, nemusí trvat po celou dobu jeho existence. Obzvláště, pokud se bude týkat pouze fakultativních orgánů, protože obligatorní orgány musí být ustanoveny po založení družstva. A ty nejdůležitější pravomoci jsou svěřeny právě orgánům obligatorním. Myslím si tedy, že toto omezení platí pouze při ustanovování orgánů bezprostředně po založení družstva.

Zákon připouští také v § 246 odst. 3 ObchZ, aby stanovy vyloučily možnost opětovné volby člena orgánu: „Neurčují-li stanovy jinak, mohou být členové orgánů družstva voleni opětovně.“ Stanovy často určují, že po stanovenou dobu nemůže být člen znovu zvolen. Je otázka, zda mohou stanovy vyloučit zvolení člena do budoucna úplně. Teorie tuto možnost nepřipouští.⁵⁰ Členové družstva mají práva vyplývající z členství v družstvu. Jedno z nich je právo být volen do orgánů družstva. Podle mého by absolutní zákaz opětovné volby byl nepřijatelným porušením tohoto práva. Také by mohla nastat absurdní situace, kdy by tímto způsobem nemohly být obsazeny orgány, protože by u všech členů byla tato překážka a nikdo jiný než člen nemůže být do orgánů družstva volen.

2.3.6 Zákaz konkurence

Obchodní zákoník upravuje zákaz konkurence u družstva v § 249 ObchZ následně: „Členové představenstva a kontrolní komise družstva, prokuristé a ředitel nesmějí být podnikateli ani členy statutárních a dozorčích orgánů právnických osob s obdobným předmětem činnosti.“ Toto ustanovení si někteří vykládají tak, že zákaz konkurence se vztahuje na výkon jakékoliv podnikatelské činnosti.⁵¹ S tímto názorem zásadně nesouhlasím. Je zde i odlišný názor, který odmítá striktní výklad tohoto ustanovení. Lze argumentovat, že pokud je člen družstva podporující jeho podnikatelskou činnost členem takového orgánu, pak by nemohl vykonávat svou podnikatelskou činnost. Znemožňovalo by mu to tedy účast na orgánech družstva, jehož je členem.⁵² S tímto druhým názorem souhlasím, jelikož by opačný výklad byl diskriminující a byl proti principu družstva jako svépomocného celku.

⁴⁹ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1227.

⁵⁰ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1227-1228.

⁵¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 156.

⁵² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva. 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 279-280.

Stanovy mohou ze zákazu konkurence stanovit výjimku. Vystává otázka, zda mohou zákaz konkurence úplně vyloučit. Proti této možnosti lze vést argument, že zákon slovy „stanovy mohou upravit jinak“ umožňuje pouze omezit zákaz konkurence na jakousi minimální hranici, která je nezbytná pro zabránění nepoctivého počínání členů orgánu družstva.⁵³

2.3.7 Náhradníci členů orgánu družstva a kooptace

Stanovy mohou určit, že se na místo členů orgánu družstva volí náhradníci, kteří nastoupí v případě, že některému z členů zanikne funkce, podle stanoveného pořadí. Pokud není pořadí určeno, tak budou nastupovat zřejmě podle pořadí, v jakém byli zvoleni. Náhradník vstupuje do práv a povinností člena, a tudíž vykonává funkci pouze po zbytek funkčního období člena, který pozbyl svou funkci.⁵⁴

Není zde nijak omezeno, kolik z členů orgánu může být tvořeno náhradníky, a tak se může stát, že by celý orgán byl tvořen náhradníky. Obchodní zákoník v případě představenstva a kontrolní komise činí odkaz v § 243 odst. 8 na obdobné použití ustanovení o představenstvu a.s., avšak vypouští větu § 194 odst. 2, která právě upravuje možnost jmenování náhradníků a umožňuje jej pouze, pokud počet členů orgánu neklesl pod polovinu. Pro toto rozlišování nevidím důvod a vidím to jako nedostatek právní úpravy. Jelikož může nastat situace, kdy členové orgánu mohou, byť dočasně, obsadit více jako polovinu členů orgánu družstva.

Obchodní zákoník dává možnost kooptace členů orgánů družstva v § 248 odst. 3 ObchZ, který stanoví: „Orgán může povolat zastupujícího člena až do doby, kdy může být provedena řádná volba nového člena.“ Z požadavku možnosti provedení řádné volby nového člena vzniká požadavek na usnášenischopnost orgánu, který člena volí. Pokud by nebyl usnášenischopný, tak kooptovaný člen zřejmě zůstává nadále ve funkci. Nedostatek této úpravy je, že není požadavek povolení kooptace ve stanovách, ani není omezení, které určuje, že počet volených členů orgánu nesmí neklesnout pod polovinu, jak je tomu u představenstva a.s. v § 194 odst. 2 věta poslední ObchZ. Otázkou je, zda končí funkce člena orgánu, pokud pozvánka na členskou schůzi neobsahuje bod o personálních změnách. Nejspíše ano, jelikož by se tímto obcházel zákon.⁵⁵ S tímto výkladem lze jen souhlasit, protože jinak by osoba tímto způsobem mohla dlouhodobě setrávat v orgánu družstva bez řádného zvolení. Takže by například členové představenstva kooptovali i nadpoloviční většinu členů představenstva,

⁵³ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 221-222.

⁵⁴ HELEŠÍČ, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 283.

⁵⁵ DVOŘÁK, T. *Družení právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 146

kteří by rozhodovali bez mandátu daného členskou schůzí. Otázka je, co zabrání kooptaci stejných osob znovu. V některých případech by se mohlo jednat o obcházení zákonné úpravy ustanovování členů orgánů družstva. Pro rozdíly, které jsou oproti úpravě představenstva a.s. nevidím zvláštní důvod. Možnost kooptace je velké právo, které zákon bez zakotvení do stanov svěřuje jednotlivým členům orgánu, kteří navíc mohou tímto způsobem kooptovat i nadpoloviční většinu členů.

2.3.8 Hlasování v orgánech družstva

V případě rovnosti hlasů obsahuje obchodní zákoník pravidlo v § 66 odst. 4, podle kterého je při rovnosti hlasů rozhodující hlas předsedajícího. Je zde výklad, podle kterého v případě rovnosti hlasů lze hlasovat znovu po novém projednání. A pokud by měl rozhodovat hlas předsedajícího, ale toto rozhodnutí by mohlo vyvolat rozpory v družstvu a otázka nehrozila nebezpečím prodlení, tak lze odložit projednání a rozhodnutí na následující zasedání orgánu.⁵⁶ Podle mého je stanoveno pravidlo, podle něž při rovnosti hlasů rozhodne hlas předsedajícího, a tím je dán výsledek daného hlasování. Připouštím možnost znovu rozhodovat o stejné otázce, ale nikoliv bez dalšího. Myslím si, že by se orgán, který rozhodnutí přijal, měl napřed usnést na nové rozpravě a až následně znovu hlasovat. Pokud je opětovně projednána daná otázka, tak nové rozhodnutí přijaté orgánem de facto nahrazuje rozhodnutí předešlé. Co se týče možnosti odložení projednání a rozhodnutí dané otázky na následující zasedání orgánu, tak to považuji taktéž za možné, ale pouze formou rozhodnutí daného orgánu, jinak je potřeba takové rozhodnutí považovat za platné, dokud nebude nahrazeno jiným rozhodnutím orgánu, nebo popřípadě nebude zrušeno soudní cestou.⁵⁷ Při pouhém opětovném hlasování o stejné otázce několikrát po sobě na stejné schůzi orgánu, zejména pokud by to bylo pravidlem, by sama jednotlivá rozhodnutí ztrácela do jisté míry svůj význam projevu vůle daného orgánu a snad i formu konečné závaznosti.

⁵⁶ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 83-84.

⁵⁷ § 242 zákona 513/1991 Sb.

2.4 Zápis orgánů do obchodního rejstříku

2.4.1 Obchodní rejstřík

Povahu obchodního rejstříku obchodní zákoník stanovuje v § 27 odst. 1 následně: „Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích.“ Tento rejstřík má povahu veřejného registru, který je podle § 27 odst. 2 ObchZ veden k tomuto zvláštním předpisem určený rejstříkový soud. Obchodní zákoník upravuje v § 34 osoby, které se zapisují do tohoto rejstříku a v § 34 odst. 1 písmenu a.) zmiňuje i družstva. Družstva se tedy povinně zapisují do obchodního rejstříku.

2.4.2 Zápis funkcí osob v orgánech družstva

Údaje, které se zapisují do obchodního rejstříku, jsou taxativně stanoveny v § 35 ObchZ. Zákon taktéž neumožňuje provedení fakultativního zápisu do obchodního rejstříku. Tedy takového, který by výslovně neupravoval zákon. Takovýto zápis by znamenal překročení pravomoci rejstříkového soudu, i když v některých případech by to mohlo být účelné. Nelze zde například provést zápis funkcí osob, které jsou orgány obchodní společnosti či družstva. V čele představenstva družstva je předseda, popřípadě místopředseda podle § 243 odst. 5 ObchZ, jejichž funkce v tomto orgánu však do obchodního rejstříku nelze zapsat.⁵⁸ Podle § 35 f.) ObchZ se do obchodního rejstříku zapisuje pouze statutární orgán a jeho členové. Obchodní zákoník zde nehovoří o rozdělení funkcí v tomto orgánu. Ačkoliv zavedení takového zápisu zákonem by v budoucnu bylo vhodné. Dle § 35 f.) se do obchodního rejstříku také zapisuje způsob jednání statutárního orgánu. Nikoliv uvedení, že je třeba podpisu předsedy a místopředsedy nebo předsedy, jelikož tyto funkce se zde podle zákona nezapisují, a jsou navíc proměnlivé z hlediska osob je vykonávající. Musí se zde tedy uvést jméno konkrétní osoby, která je v daném okamžiku předsedou či místopředsedou, a jehož podpis musí být na právním úkonu uveden.

⁵⁸ Výjimkou bude případ malého družstva, kde je dle § 245 odst. 2 zákona 513/1991 Sb., statutárním orgánem přímo předseda, popřípadě další pověřený člen.

2.5 Konání členské schůze

Členská schůze je zákonem upravena jako nejvyšší orgán družstva. Z toho vyplývají základní charakteristiky tohoto orgánu. Zaprvé rozhoduje o nejvýznamnějších otázkách družstva. Dále jí přísluší si vyhradit k rozhodování i jiné otázky, zákonem výslovně jí nesvěřené.⁵⁹ A také volí další orgány družstva a tyto orgány jí jsou odpovědny za svou řádnou činnost.⁶⁰

2.5.1 Účast na členské schůzi

Mezi základní právo každého člena družstva přísluší jeho oprávnění účastnit se členské schůze. Nikde ale v zákonné úpravě není zmíněna povinnost účasti. Teorie připouští možnost upravit povinnost účasti ve stanovách. Pokud by se člen dále dlouhodobě⁶¹ neúčastnil členské schůze, tak hovoří o možnosti sankcionovat ho vyloučením z družstva⁶² pro porušení jeho členské povinnosti.⁶³ To vidím jako velmi sporný výklad a spíše jsem proti možnosti takto vyloučit člena družstva.

2.5.2 Svolání členské schůze

Obchodní zákoník v § 239 odst. 2 svěřuje stanovám určit způsob svolání členské schůze jako jejich obligatorní součást. Nabízí se tedy několik možných způsobů svolání. Vhodnost jednoho či druhého bude záležet na konkrétní členské základně, jednak její velikosti a také na jejím rozmístění. U menších se například dobře uplatní rozesílání poštou. V dnešní době je účelné zasílání pozvánek elektronickou cestou. Teorie připouští i oznámení uveřejněním v periodickém tisku. Ať již půjde o jakýkoliv způsob svolání, tak je nezbytné dodržet požadavek, aby se o konání každý člen mohl dozvědět a nevznikla mu újma.⁶⁴

Členská schůze není omezena výslovně ani místem konání. Nemusí se tedy konat v sídle družstva. Ovšem i zde nelze toto vykládat příliš volně. Samotné místo svolání nesmí být zjevně obstrukční, jinak by bylo zajisté v rozporu se zákonnými principy.⁶⁵

⁵⁹ Toto kritizuje Tomáš Dvořák, kdy při zasahování do chodu řízení družstva nemá potřebně informace a nenese ani žádnou odpovědnost DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 106.

⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 807.

⁶¹ Nikoliv pouze jednou nebo dvakrát.

⁶² § 231 zákona 513/1991 Sb.

⁶³ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 57. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 104-105.

⁶⁴ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1184. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 106-107.

⁶⁵ DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19., s. 707.

Nejasná je dikce ustanovení § 239 odst. 3 ObchZ, která stanoví, že: „Členská schůze musí být svolána, požádá-li o to písemně alespoň jedna třetina všech členů družstva, kontrolní komise, jakož i v dalších případech, určují-li tak stanovy.“ Není čistě jazykovým výkladem jasné, zda se myslí jedna třetina kontrolní komise, nebo kontrolní komise jako orgán. Teorie zastává názor, že je toto svěřeno kontrolní komisi jako orgánu, kdy zákon umožňuje „osobám či oránu“, pověřit zmocněnce, pokud tak představenstvo do 40 dnů neučiní samo. A to ze slova orgán v této větě.⁶⁶ Tento paragraf, ale také připouští možnost rozšíření iniciování svolání členské schůze stanovami, které by mohlo být svěřeno i některému fakultativnímu orgánu družstva. Zastávám názor, že je opravdu logičtější výklad, který ono právo svěřuje orgánu, tedy kontrolní komisi jako celku. A také je diskutabilní požadavek samotné jedné třetiny všech členů družstva, a to v případě kdy má družstvo velkou členskou základnu⁶⁷, která se jen těžko dohodne na svolání členské schůze.

V ustanovení § 239 odst. 3 ObchZ osoby, které mohou požádat o svolání členské schůze, v případě, kdy jim představenstvo nevyhoví do 40 dnů, mohou pověřit zmocněnce ke svolání. Zákon to ale dále nerozvádí a vznikají tady některé otázky. Otázka je, zda musí všichni členové, kteří požadovali svolání členské schůze do jednoho pověřit stejného zmocněnce.⁶⁸ Na jednu stranu zde kladení požadavku souhlasu všech členů pro zmocnění konkrétní osoby může vytvářet problém, byť i jedním členem, kdy by se musela dávat nová výzva představenstvu, na druhou stranu by zde měl být všeobecný souhlas o konkrétním zmocněnci, jelikož to bude on, kdo bude členskou schůzi svolávat. Judikatura v této věci rozhodla, že zmocněnec není povinen jako program členské schůze uvést program, který byl původně obsažen ve výzvě ke svolání členské schůze představenstvu.⁶⁹

Obchodní zákoník v § 239 odst. 3 výslovně zmiňuje možnost svolání členské schůze členy družstva, ale mlčí ohledně delegátů, kteří již jako fakultativní či obligatorní orgán družstva, podle míry působnosti na ně přenesené, rozhodují o otázkách, o kterých jinak rozhoduje členská schůze. Analogií dospějeme nejspíše k závěru, že toto ustanovení lze vztáhnout i na delegáty družstva.

Zákon taktéž neupravuje případ, kdy nebude představenstvo vůbec obsazené nebo v něm nebude dostatek členů. Potom se nabízí možnost požádat, jak zákon stanovuje, představenstvo o svolání členské schůze, vyčkat 40 dnů, a poté ustanovit zmocněnce, který členskou schůzi svolá.⁷⁰ V jistých případech by se mohlo stát, že představenstvo během běhu

⁶⁶ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1. vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 62.

⁶⁷ I několika tisíc.

⁶⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 109.

⁶⁹ NS 29 Odo 98/2004, SoJ 215/04.

⁷⁰ DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19., s. 708.

této lhůty bude znovu usnášeníschopné⁷¹ a k svolání členské schůze opravu dojde. I kdyby k tomu nedošlo, tak se tímto postupem vyhová zákonným pravidlům a nebude hrozit možnost následného zrušení usnesení členské schůze soudem.⁷²

Jako jeden z obligatorních požadavků zákon⁷³ požaduje v pozvánce na členskou schůzi uvést body programu jednání. Tento program nelze bez dalšího měnit a je tím zaručeno, že se nebude rozhodovat o záležitostech, se kterými by nebyl každý člen obeznámen. Proto nemůže být jeden z bodů programu určen příliš obecně. Jednalo by se o obcházení zákonného požadavku.⁷⁴

2.5.3 Usnášeníschopnost členské schůze

Ustanovení § 238 odst. 3 ObchZ vyžaduje pro usnášeníschopnost orgánů družstva přítomnost nadpoloviční většiny jeho členů. Je sporné, zda v případě členské schůze je požadavek účasti nadpoloviční většiny všech členů jako takových, nebo účasti členů s nadpoloviční většinou hlasů. Teorie se v tomto případě přiklání k názoru, že je potřeba přítomnosti nadpoloviční většiny členů jako takových.⁷⁵ Toto výkladové stanovisko je v souladu s principem společenství, na kterém je družstvo postaveno a staví do popředí osoby členů družstva. Tento prvek je upozadován možností stanovit pro některé z členů vyšší počet hlasů podle § 240 odst. 1 ObchZ⁷⁶ tedy principu „kolik máš členských podílů, tolikrát jsi členem.“⁷⁷

Judikatura vyvodila ohledně usnášeníschopnosti a následné platnosti usnesení členské schůze požadavek na zápis z členské schůze. Ukládá družstvu, konkrétně zapisovatelům povinnost při přijímání každého usnesení družstva zjistit, jestli je členská schůze usnášeníschopná a toto uvést do zápisu.⁷⁸ Je to nezbytný požadavek z důvodu, že se účast na

⁷¹ Např. odpadne překážka neslučitelnosti funkcí uvnitř orgánů družstva.

⁷² § 242 odst. 1 zákona 513/1991 Sb.

⁷³ § 241 odst. 2 zákona 513/1991 Sb.

⁷⁴ DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19., s. 707-708.

⁷⁵ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 110 ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 1194.

⁷⁶ Tento prvek právní úpravy kritizuje František Helešic s argumentem, že je nabourávám princip družstva jako společenství založeném hlavně na svých členech a družstvo je tím přibližováno obchodní společnosti HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 269. Tomáš Dvořák naopak tento prvek vidí jako nezbytný v souvislosti s rozvojem družstevnictví v dnešní době, kdy by neumožnění prolomení zásady „jeden člen, jeden hlas“ odradilo investora od účasti na družstvu. Jedinou hranici vidí v zachování principu dobrých mravů. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001. S tímto druhým názorem se ztotožňuji, jelikož v dnešní době nelze striktně trvat na zachování tohoto principu. Jediným omezením tedy bude udělení počtu hlasů spravedlivě, odůvodněně, v souladu s dobrými mravy.

⁷⁷ WENIG, A. *Příručka obchodního práva, platného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Právnícké nakladatelství a knihkupectví V. Linhart, 1927. Již v zákoně č. 70/1873 ř. z., v § 27 mohla společenstevní smlouva stanovit pro členy různý počet hlasů.

⁷⁸ NS 29 Odo 41/2002, SoJ 142/03.

členské schůzi během jejího konání může měnit, a tudíž i otázka usnášeníschopnosti v případě delších schůzi, obzvláště ve velkém počtu členů.

2.5.4 Náhradní členská schůze

Ustanovení § 239 odst. 8 řeší otázku, kdy se sejde členská schůze, ale není usnášeníschopná. Potom obchodní zákoník ukládá představenstvu povinnost svolat náhradní členskou schůzi. Stanovuje zde tři lhůty. Jednak lhůtu 3 týdnů, do níž se musí náhradní členská schůze konat. Dále lhůtu 15 dnů od konání původní členské schůze, do které musí být pozvánka na náhradní členskou schůzi odeslána, která musí být zároveň nejméně 10 dní před konáním náhradní členské schůze. Pokud sečteme lhůtu 15 a 10 dní, tak dostaneme lhůtu 25 dní. Obchodní zákoník ale pro konání náhradní členské schůze stanoví lhůtu 21 dní (3 týdnů). Vystává otázka, zda je ona lhůta 3 týdnů pouze lhůtou pořádkovou, nebo zda je lhůta 15 dní v zákoně jaksí navíc a nemá se k ní přihlížet. Pro vyhovění zákonných požadavků se jeví druhá možnost jako správná.⁷⁹

2.5.5 Rozhodování členské schůze

Co se týče způsobu rozhodování členské schůze, tak na rozdíl od představenstva a kontrolní komise⁸⁰, zákon neupravuje jiné než osobní hlasování. A contrario lze z tohoto dovodit, že je možné pouze osobní hlasování na členské schůzi. Navíc zákon připouští možnost zastoupení na členské schůzi a to ať jiným členem družstva či osobou nečlenem.⁸¹ Nepřipouští ovšem možnost, aby byl současně přítomen zastoupený i jeho zástupce.⁸²

S ohledem na možnost zastoupení na členské schůzi vystává otázka možnosti „imperativního mandátu“ vůči zástupci. Jde o případ, kdy by zastoupený udělil svému zástupci pokyny, jak má na členské schůzi rozhodovat. Zajímavé to je v případě, kdy by se zástupce tímto pokynem neřídil. Zda může zastoupený požadovat soud o vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze⁸³ či nikoliv.⁸⁴ Podle mého názoru, je takovýto pokyn závazný jedině a pouze mezi zastoupeným a jeho zástupcem. Nelze tudíž v žádném případě jakkoliv napadat usnesení členské schůze bez ohledu na způsob, jakým zástupce na členské

⁷⁹ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1194-1195.

⁸⁰ § 250 odst. 2 zákona 513/1991 Sb.

⁸¹ § 240 odst. 2 zákona 513/1991 Sb.

⁸² NS 29 Odo 701/2004.

⁸³ § 242 odst. 1 zákona 513/1991 Sb.

⁸⁴ HELEŠIČ, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva. 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 260.

schůzi hlasoval. To samozřejmě nevylučuje možnost odškodnění zastoupeného ze strany zástupce⁸⁵.

Obchodní zákoník umožňuje jak u valné hromady společnosti s ručením omezeným (s.r.o.) a a.s., tak i u členské schůze družstva, aby se člen nechal na základě písemné plné moci zastoupit. V této otázce byl vydán judikát Nejvyššího soudu⁸⁶, který tuto plnou moc považuje za speciální plnou moc hmotněprávní povahy, umožňují výkon práv akcionáře zmocněncem na konkrétní schůzi akciové společnosti na základě písemné plné moci. Podpůrně se ovšem použijí ustanovení občanského zákoníku o plné moci. Judikát se sice týká akciové společnosti, avšak bude zajisté použitelný i pro zastupování člena na členské schůzi družstva.

V souvislosti s možností písemně zmocnit jinou osobu k zastoupení člena na členské schůzi podle § 240 odst. 2 ObchZ není vyřešena otázka, zda může jeden zmocněnec zastupovat více členů družstva. Tedy případ, kdy by mu svěřilo zastupování více členů. V současné praxi se tohoto běžně využívá.⁸⁷ Přitom jurisprudence, ani judikatura nedává na tuto otázku žádnou odpověď. Podle mého názoru je odpověď na tuto otázku kladná. Prvním argumentem je princip „co není zakázáno, je dovoleno,“ což musí platit nikoliv jen ve výslovné úpravě, ale i z obsahu jednotlivých ustanovení a principů, na kterých úprava stojí. Dále nevidím důvod, pro který by byla nutnost takovéto počínání omezit, jelikož se nejedná o volené členy nějakého orgánu, ale o zmocněnce ustanoveného na základě soukromoprávního úkonu.⁸⁵⁸⁵ Zmocněnec avšak nebude moci zastupovat osoby s odlišnými zájmy, jelikož by pak nepomohl oba řádně zastupovat.

Právní úprava obsažená v obchodním zákoníku nepamatuje na případ střetu zájmů při rozhodování na členské schůzi. Právo účasti na členské schůzi a následně právo hlasovat je stanoveno obchodním zákoníkem a jako takové nemůže být omezeno stanovami. Tudíž jelikož zákon mlčí, tak lze dovodit, že hlasovací právo člena družstva v tomto případě nelze vyloučit. Tato úprava se může jevit jako nedostatečná v některých případech.⁸⁸

Obchodní zákoník v § 241 odst. 1 stanovuje povinnost o každé členské schůzi pořídit zápis. Vyjmenovává zde obligatorní záležitosti tohoto zápisu. Judikaturou byl dovozen další požadavek.⁷⁸ A je třeba uvést i další náležitosti, jako například název družstva a další. Není zde ovšem stanovena forma tohoto zápisu. V praxi se objevuje nahrávání členských schůzí a

⁸⁵ Podle vztahu zastoupení upraveného v § 31 a násl. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

⁸⁶ NS 29 Odo 215/2002

⁸⁷ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1199.

⁸⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 111. Stejně pro případ, kdy je člen s prodlením se splácením svého vkladu do družstva. Otázka je, zda tak není pro to, že družstvo je oproti s.r.o. nebo a.s. považováno více za společenství svých členů, než společnost s kapitálovou účastí.

následné pořizování přepisů. Takovéto jednání lze jednak považovat jako porušení osobnostních práv bez výslovného souhlasu, nikoliv konkludentního, všech osob. Navíc tento zápis nelze následně použít jako důkazní prostředek a jakýkoliv orgán veřejné moci by ho měl z tohoto důvodu odmítnout v řízení jako důkaz.⁸⁹

2.5.6 Dílčí členská schůze

Pokud by se nesešla některá z dílčích schůzí řádně, tak část teorie zastává názor, že není třeba opakovat všechny tyto dílčí schůze, ale postačí, aby se zopakovala ta dílčí schůze, která se nesešla řádně. Aplikuje zde ustanovení § 239 odst. 8 ObchZ, které úpravu svolání náhradní členské schůze obdobně vztahuje i na dílčí schůze.⁹⁰ Jiná část teorie zastává názor, že jednotlivé dílčí schůze jsou usnášeníschopné při jakémkoliv počtu členů a usnášeníschopnost se posuzuje až podle součtu všech členů přítomných na jednotlivých dílčích schůzích dohromady, za požadavku, že se všechny dílčí schůze konaly.⁹¹ Osobně se přikláním k druhému názoru, jelikož nepovažuji dílčí schůze za jednotlivé orgány družstva namísto členské schůze, ale jako jinou formu členské schůze. Tedy, kdy orgánem družstva je stále členská schůze, která se koná pouze jinou formou a to formou dílčích schůzí. Potom bych tedy řešil usnášeníschopnost nikoliv podle počtu členů družstva, kteří se zúčastnili jednotlivých dílčích schůzí, ale ze všech zúčastněných na jednotlivých schůzích dohromady.

2.5.7 Shromáždění delegátů

Ustanovení § 239 odst. 7 ObchZ umožňuje za okolností, kdy je členská základna příliš rozsáhlá namísto členské schůze konat schůzi shromáždění delegátů. Otázka vyvstává, zda je tak možno pouze při velké členské základně nebo kdykoliv, pokud to upraví stanovy, a pokud ne, jak velký počet členů družstva je požadován. Zřejmě by to měl být počet tisíce, tisíců členů, nikoliv pouze několik set.⁹² I když v některých případech to může být opravdu sporné.

Další otázkou je forma shromáždění delegátů. Jak na ně nahlížet? Jednak na ně lze nahlížet jako na zástupce členů, tedy ve vztahu zákonné plné moci k členům družstva. Dále na každého delegáta jako na orgán družstva. A nakonec na shromáždění všech delegátů jako orgán, kdy jednotliví delegáti jsou pouze jeho členy. Poslední z těchto názorů zastává i teorie.

⁸⁹ Civ. R 39/1999. DVOŘÁK, T. *Družení právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 112-113.

⁹⁰ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 224. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 2.díl. Praha: Linde, 1995., s. 694.

⁹¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 809. DVOŘÁK, T. *Družení právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 114.

⁹² DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19., s. 711.

Další otázkou je, zda se jedná o orgán fakultativní či obligatorní. Otázka je překvapivě obojí, nikoliv však zároveň. Fakultativním orgánem družstva bude shromáždění delegátů, pokud bude rozhodovat pouze v části působnosti příslušící členské schůzi a vedle něj se bude scházet i členská schůze, i pokud by jí zbyla jediná pravomoc. Obligatorním orgánem družstva bude v případě, kdy na něj bude převedena veškerá působnost členské schůze, která se již nebude dále scházet.⁹³ Na to navazuje totiž otázka volitelnosti jednotlivých osob za delegáty. Pokud budeme uvažovat shromáždění delegátů jako orgán družstva, k tomuto se přikláním, tak jelikož se jedná o orgán družstva, tak do něj mohou být voleni pouze členové družstva.⁹⁴

Delegátům nelze závazně určovat způsob, jakým by měli hlasovat, formou „imperativního mandátu.“ Takovýto pokyn by nebyl závazný ani, kdyby byli považováni za zmocněnce členů družstva.

Ustanovení § 239 odst. 7 ObchZ taktéž upravuje rámcově počet členů družstva, kteří volí jednotlivého delegáta. Je zde dispozitivně stanoveno pravidlo, že každý delegát je volen stejným počtem hlasů. Umožňuje ale, aby stanovy vzhledem k nutnosti organizačního uspořádání stanovily odchylku. Jak velká odchylka to však může být? Zjevně to nemůže být taková odchylka, která by stanovovala velkou disproporci mezi počty členů zastoupenými jedním delegátem. Kdy by kupříkladu jeden delegát zastupoval tolik členů, kolik zastupují jiní dva delegáti dohromady.⁸⁵

Obchodní zákoník výslovně neupravuje, zda může mít jeden delegát více hlasů. Tudíž že by počet členů nutných na zvolení dvou delegátů zvolil jednoho a svěřil mu dva hlasy. I když toto není výslovně upraveno, tak ze smyslu zákonné úpravy lze dovodit, že zákonodárce zamýšlel upravit shromáždění delegátů jako jakousi „zmenšenou členskou schůzi“, které bude proporcionálně zastupovat členy družstva. Obecně platným principem ve volených orgánech je, že každý člen má jeden hlas bez možností modifikace.⁹⁵ Navíc by mohlo dojít až k takové absurdní situaci, kdy by veškerá pravomoc byla svěřena do rukou jednoho delegáta.

Ohledně usnášeníschopnosti vyvstává sporná otázka, zda usnášeníschopnost počítat ze všech delegátů, kteří měli být zvoleni, nebo pouze z těch zvolených. Může se stát, že i několik delegátů není zvoleno a následně je otázka, zda je určitý počet delegátů usnášeníschopný. Dokonce by se mohlo stát, že by nebyla zvolena nadpoloviční většina delegátů. Mohou pak zbylí delegáti na schůzi přijímat usnesení? Negativní odpověď by znamenala absolutní neusnášeníschopnost shromáždění delegátů a obstrukci ve fungování družstva jako celku.

⁹³ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1192. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 116.

⁹⁴ § 238 odst. 1 zákona 513/1991 Sb.

⁹⁵ U členské schůze § 240 odst. 1 zákona 513/1991 Sb., jakožto u valné hromady s.r.o. nebo a.s. tento princip neplatí. Zde se ovšem nejedná o volené orgány.

Jedna možná odpověď je, že existuje právo členů družstva volit své delegáty, a pokud tak neučiní, tak nelze trestat bdělé členy na úkor nedbalých.⁹⁶ Osobně se ale přikláním k názoru, že nelze přijmout takovýto názor. Pokud je zvolena varianta rozhodování formou schůze shromáždění delegátů, tak se má usnášeníschopnost počítat z počtu všech delegátů. Mohla by nastat podle mého nepřipustná, i když málo pravděpodobná situace, že by z většího počtu delegátů byl nakonec zvolen jen jeden, který by pak mohl sám rozhodovat. To by potom popíralo principy, na kterých je samotná členská schůze postavena.

Výslovně není řešena možnost zastoupení delegátů, jak je tomu u členů družstva při účasti na členské schůzi. Schůze shromáždění delegátů sice, ať již zcela nebo z části, supluje členskou schůzi, ale přesto zde nelze připustit zastoupení. Odlišnost zde spočívá v tom, že se jedná o orgán volený a tudíž jde o osobní zastoupení spjaté výlučně s osobou delegáta. Stejně tak tomu bude i v jiných volených orgánech.⁹⁷

⁹⁶ DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19., s. 709.

⁹⁷ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 227-228.

2.6 Usnesení členské schůze a jeho prohlášení za neplatné

S touto problematikou souvisí zejména úprava soudní ochrany proti usnesením, která jsou v rozporu se zákonem či stanovami. Právní úprava dává soudu pravomoc prohlásit tyto usnesení za neplatná. Právní úprava stanovuje podmínky, za kterých se daný okruh osob soudní ochrany může domáhat při zachování principu ochrany třetích osob. Někdy je kritizována časová omezenost této ochrany. Významným zlomem byla novela z roku 2000, která v odstavci § 242 ObchZ zakotvila odkaz na obdobné užití § 131 ObchZ, které platí také pro s.r.o. a a.s., a tím značně sjednotila úpravu.⁹⁸

Řízení o prohlášení neplatnosti usnesení členské schůze je podle § 200e odst. 5 zákona 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ) řízením nesporným. Z toho vyplývají jisté charakteristiky, kterými se řízení řídí. Řízení může být zahájeno jednak na návrh a v určitých případech také z moci úřední. V souvislosti s dokazováním se zde uplatňuje nejen zásada projednací, ale také vyšetřovací. Ustanovení § 120 odst. 2 OSŘ stanovuje: „Soud je povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány.“⁹⁹

Úprava ovšem nesmí zasahovat do poměrů a vnitřních vztahů družstva nad míru potřebnou pro ochranu práv jeho členů. Stejně jako fyzická, tak i právnická osoba má jisté práva a svobody. Zásah do nich musí být legitimní a přiměřený.¹⁰⁰

2.6.1 Právní povaha usnesení

V teorii se vedou spory o to, jakou povahu má usnesení členské schůze družstva. Jsou zastávány dokonce tři názory. Usnesení členské schůze je považováno buďto za jinou právní skutečnost¹⁰¹, právní úkon¹⁰², či právní úkon sui genesis.¹⁰³ Judikatura zastává názor, že se jedná o jinou právní skutečnost.¹⁰⁴ Výše zmíněné úvahy o povahu usnesení se sice týkají usnesení valné hromady, to je však stejné povahy jako usnesení členské schůze družstva. Ať již má usnesení členské schůze jakoukoliv povahu, tak je tato povaha konzistentní. Tudíž jedno usnesení nemůže být právním úkonem a druhé právní skutečností. Stanovy jako takové jsou smlouvou sui genesis, tedy právním úkonem. Pokud usnesení členské schůze může měnit

⁹⁸ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo, 1. vyd.* Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 484-485.

⁹⁹ WINTEROVÁ, A. & kol. *Civilní právo procesní, 2. vydání.* Praha: Linde, 2006., s. 399-401.

¹⁰⁰ Pl. Ús 15/1993.

¹⁰¹ DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. & KŘÍŽ, R. *Akciové společnosti, 5. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2003., s. 230.

¹⁰² ELIÁŠ, K. 'K právní povaze usnesení valné hromady.' *Právní rozhledy*, 1999, Vol. 12., s. 624. POKORNÁ, J. 'Několik úvah k právní povaze usnesení valné hromady.' *Právní rozhledy*, 1999, Vol. 12., s. 631.

¹⁰³ BAUDYŠ, P. 'Lze považovat usnesení valné hromady za právní úkon?' *Ibid.* 2000, Vol. 4, s. 157.

¹⁰⁴ NS 1 Odon 88/1997.

stanovy, tak by i toto usnesení mělo mít povahu právního úkonu, jelikož s ním právní předpisy spojují vznik, změnu či zánik práv a povinností. To nevylučuje změnu stanov jinou právní skutečností.¹⁰⁵ Ovšem nikoliv usnesením členské schůze, ale skutečností nezávislou na vůli jednotlivých členů družstva. Výsledek bude v praxi obdobný, i kdybychom usnesení členské schůze považovali za jinou právní skutečnost. Potom by se podle § 853 zákona 40/1964 Sb., občanský zákoník (ObčZ), řídilo usnesení úpravou danému vztahu nejbližší: „Občanskoprávní vztahy, pokud nejsou zvláště upraveny ani tímto, ani jiným zákonem, se řídí ustanoveními tohoto zákona, která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší.“ Stejně jako podle § 1 odst. 2 ObchZ: „Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského.“ Analogicky by se tedy použila stejně úprava neplatnosti právních úkonů, pokud § 131 ObchZ a § 142 ObchZ nestanoví jinak.¹⁰⁶ Spor o povahu usnesení má tedy spíše doktrinální než praktickou povahu.¹⁰⁷ Ztotožňuji se s argumentací, která považuje usnesení členské schůze za právní úkon. Pokud již stanovy mají povahu právního úkonu, tak je jen logické, že i usnesení, které může tyto stanovy měnit, má také povahu právního úkonu.

2.6.2 Nekonzistence neplatnosti usnesení

I přes odkaz na § 131 ObchZ zůstávají některé rozdíly mezi podmínkami prohlášení neplatnosti usnesení členské schůze družstva na jedné straně a usnesení valné hromady s.r.o. spolu s usnesením valné hromady a.s. na straně druhé. Zákon stanovuje lhůtu, kdy je možno podání k soudu učinit. U družstva je tato lhůta stanovena na jeden měsíc, zatímco u s.r.o. a a.s. na tři měsíce. U s.r.o. a a.s. může tento návrh podat společník, jednatel, likvidátor, insolvenční správce a člen dozorčí rady, zatímco u družstva tento návrh může podat pouze člen družstva.¹⁰⁸ Je tomu tak, jelikož § 242 odst. 1 aktivní legitimaci upravuje a je tedy ve vztahu speciality. Do budoucna by šlo jen doporučit tento rozdíl neplatnosti odstranit.¹⁰⁹ I když obchodní zákoník obsahuje úpravu obchodních společností i družstev¹⁷, tak přesto mezi nimi existují nějaké rozdíly. Družstvo je postaveno spíše na prvcích účasti členů samotných, tedy podporující zájmy členů.¹¹⁰ Obchodní společnosti jsou zejména postaveny na kapitálové účasti, i když je toto u osobních společností z části modifikováno. Je otázkou, zda, co se týče

¹⁰⁵ Např. změna názvu obce.

¹⁰⁶ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 118-119.

¹⁰⁷ DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. & KŘÍŽ, R. *Akciové společnosti*, 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003., s. 254.

¹⁰⁸ František Helešic tento tyto rozdíly považuje za bezdůvodné a zbytečné. HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 264.

¹⁰⁹ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 70.

¹¹⁰ Možnost podle § 240 odst. 1 zákona 513/1991 Sb., aby stanovy některým členům dávaly více hlasů na členské schůzi.

osob aktivně legitimovaných, je tento rozdíl záměrnou modifikací u družstva, či nekonzistentním prvek právní úpravy. Podle mého názoru pro tento rozdíl není v platné právní úpravě opodstatnění.

2.6.3 Závaznost výroku rozhodnutí soudu

Výrok soudu o neplatnosti usnesení členské schůze podle § 131 odst. 7 ObchZ je závazný pro každého. Vystává otázka, zda je závazný i pro soud. Meritorní rozhodnutí je závazné. Ovšem rozhodnutí soudu, kterým se návrh odmítá pro nesplnění zákonem stanovených požadavků, není. Jinak by soud nebo správní orgán nemohl posoudit toto jako otázku předběžnou.¹¹¹

2.6.4 Neplatnost usnesení ex tunc či ex nunc

Jedna z podmínek platnosti usnesení členské schůze je její svolání.¹¹² Pokud by tento požadavek nebyl splněn, tak lze konstatovat, že rozhodoval orgán, který k tomu neměl v daném okamžiku pravomoc. To znamená, že jakékoliv přijaté usnesení je neplatné a to již od počátku, tedy ex tunc.¹¹³ Podle mého názoru lze tento princip uplatnit na neplatnost každého usnesení členské schůze. Soud tedy pouze deklaruje neplatnost každého usnesení s platností ex tunc.¹¹⁴

2.6.5 Neplatnost usnesení relativní a absolutní

Soudní výrok o neplatnosti usnesení členské schůze má deklaratorní povahu s účinky ex tunc. Ovšem v některých zákonem stanovených případech § 131 odst. 3 ObchZ soud tuto neplatnost neprohlásí. Z toho plyne, že se jedná o relativní nikoliv absolutní neplatnost. Pokud by se ovšem usnesení dostalo do hrubého rozporu s právními předpisy, dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, tak neplatnost usnesení nastává z moci zákona ex tunc a jedná se o neplatnost absolutní. Této neplatnosti se může dovolat každá osoba, která na tomto má právní zájem.¹¹⁵ Naléhavý právní zájem je vyjádřen v § 80 c.) OSŘ. Z toho tedy vyplývá, že neplatnost usnesení členské schůze může mít povahu jak relativní tak i absolutní podle míry rozporu s právními předpisy.

¹¹¹ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 75.

¹¹² § 238 odst. 3 zákona 513/1991 Sb.

¹¹³ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 263.

¹¹⁴ Shodně DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 69.

¹¹⁵ DVORÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 119-120.

2.6.6 Nicotnost usnesení

Nicotnost usnesení platné právo nezná, ovšem v praxi se přesto používá. Nulita usnesení nastává v případě, kdy formálně by se mohlo jednat o usnesení, ale vzhledem k závažným vadám se o usnesení nejedná. Nulita usnesení nastane, pokud bude rozhodnuto bez pravomoci. A to ať již nepravomocným orgánem, či členskou schůzí nebo shromážděním delegátů, které rozhodlo o otázce, o které nepřísluší členské schůzi rozhodovat. Na takovéto usnesení se hledí, jakoby vůbec neexistovalo. Nemá tudíž žádné právní účinky.¹¹⁶

2.6.7 Důsledky nepodání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení

Část teorie i judikatura zastává názor, že pokud nebude v zákonné lhůtě podán návrh, tak dojde k zhojení usnesení.¹¹⁷ Jiná část toto vidí jako nepřípustné pro nesoulad s principem výkonu práv a povinností dle dobrých mravů podle § 3 odst. 1 ObčZ. Záleží na míře porušení právních předpisů, tedy jestli by šlo uvažovat o neplatnosti usnesení z moci zákona.¹¹⁸

2.6.8 Okolnosti, kdy soud neplatnost nevysloví

Je zde judikát, který zastává názor, že pokud je akcionáři upřeno právo hlasovat, ale ten by svými hlasy neovlivnil výsledek usnesení, tak soud neplatnost nevysloví.¹¹⁹ S tímto ovšem nesouhlasím. Pokud bychom tento názor akceptovali, tak by to v důsledku znamenalo, že akcionáři či členovi družstva, který má pouze minimum hlasů by mohlo být při přijímání každého usnesení upřeno právo hlasovat. Tímto by mu bylo upřeno základní právo hlasovat. Navíc výsledek hlasování se neovlivňuje jenom hlasy, ale i argumenty a rozpravou před přijímáním samotného usnesení.

2.6.9 Zákonná podmínka přístupu k soudní ochraně

Neplatnosti usnesení členské schůze se nemůže oprávněná osoba domáhat bez dalšího. Zákon v § 242 odst. 1 ObchZ požaduje splnění konkrétní podmínky. Dává na výběr mezi oznámením námítky představenstvu či požádáním o zaprotokolování námítky na členské schůzi.¹²⁰ Výkladem dospějeme k závěru, že zákon soudní ochranu nepodmiňuje samotným zaprotokolováním námítky, ale tím, aby o zaprotokolování daná osoba požádala.¹²¹ Potom ale

¹¹⁶ NS Cdo 524,525/2000. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 120

¹¹⁷ Civ. R 5/2000.

¹¹⁸ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 75.

¹¹⁹ Civ. R 43/1998.

¹²⁰ Fakt, že zákon dává na výběr z těchto dvou možností lze považovat za pozitivní prvek platné právní úpravy.

¹²¹ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 69.

vzniká problém dokazování. Proto lze doporučit oznámení námitky představenstvu oproti písemnému potvrzení o tom, že byla námitka představenstvu oznámena.¹²² Zákon totiž nestanoví, jakou by měla mít námitka formu. Vzhledem k právní jistotě lze tedy doporučit, aby námitka byla učiněna písemnou formou či proti potvrzení ze strany představenstva.

Námitka proti usnesení členské schůze družstva nemá svoji obdobu u s.r.o. ani a.s. Tento institut může celou věc komplikovat. Družstvo může touto cestou činit i obstrukce proti obraně člena družstva.¹²³ Podle mého názoru vzhledem k lhůtám, které obchodní zákoník stanoví, není potřeba komplikování celého procesu nutností podat námitku. Opodstatnění by mohlo být v informování družstva o možném budoucím soudním sporu. Je otázka, zda nejsou činěny zbytečné nároky na člena družstva. Navíc pokud družstvo přijímá usnesení, která nejsou v rozporu se stanovami ani zákonem, tak se nemusí bát soudních sporů nebo aspoň jejich výsledků.

Námitka má zásadní význam i pro budoucí soudní řízení. Soud je totiž vázán rozsahem námitky. Zkoumá usnesení v tom rozsahu, v jakém bylo napadeno.¹²⁴ Podanou námitku může však návrhatel měnit či doplnit i po uběhnutí lhůt k podání návrhu. Návrhu, který byl podán řádně a včas.¹²⁵ Přesto se domnívám, že by soud u každého napadnutého rozhodnutí měl zkoumat, zda byla členská schůze usnášení schopná. Soud má totiž zákonem stanovenou povinnost vést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než které byly účastníky navrhovány.⁹⁹

Ustanovení § 131 odst. 8 ObchZ umožňuje podat návrh na neplatnost usnesení členské schůze bez omezení lhůt, pokud se stanovy dostanou do rozporu s kogentním ustanovením zákona. Je v tomto případě nutnost podání námitky? Zřejmě nikoliv. Pokud by byla nutnost podání námitky, tak by bylo toto ustanovení beze smyslu. Zde zákon dává možnost za stanovené podmínky podat návrh na prohlášení neplatnosti bez dalšího.¹²⁶

2.6.10 Aktivní legitimace

Aktivně legitimovaný je pouze člen družstva.¹²⁷ Sporné je, zda podmínku aktivní legitimace musí osoba splňovat po celou dobu řízení nebo pouze na jeho počátku. Například, kdy osoba přestane být členem družstva. Část teorie odmítá, že by byla rozhodující situace

¹²² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 262-263.

¹²³ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 132.

¹²⁴ SR 6/2007 s. 232.

¹²⁵ NS 29 Odo 71/2001.

¹²⁶ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 70.

¹²⁷ Obchodní zákoník tuto aktivní legitimaci rozšiřuje v § 259 odst. 4 v případě rozdělení likvidačního zůstatku.

v době vyhlášení rozsudku. Zastává názor, že postačí legitimace při podání návrhu.¹²⁸ Stejně tak i judikatura.¹²⁹ Jiná část považuje právní zájem členů družstva za zákonem presumovaný, avšak pokud by osoba přestala být členem družstva, tak by se u ní musel podle § 80 c.) OSŘ tento právní zájem zkoumat.¹³⁰ Ztotožňuji se s tímto druhým názorem, jelikož musíme také dbát na ochranu zájmů družstva samotného a tedy zasahovat do jeho záležitostí jen v nutných případech.

Podle § 80 c.) OSŘ, v případě naléhavého právního zájmu, je možno podat určovací žalobu. Pokud by tedy osoba neměla aktivní legitimaci podle § 242 ObchZ a měla naléhavý právní zájem, tak by mohla podat tuto určovací žalobu. Ovšem pouze na platnost stanov. V tomto řízení nelze řešit procedurální otázku přijetí usnesení, ale pouze platnost stanov samotných.¹³¹

2.6.11 Důkazní břemeno

Důkazní břemeno leží zásadně na navrhovateli, který se domáhá právní ochrany. Je tedy na navrhovateli, aby prokázal, že členská schůze nebyla usnášeníschopná. K přenosu důkazního břemene dochází v okamžiku, kdy by družstvo činilo obstrukce a neposkytovalo členovi potřebnou součinnost.¹³² Pokud by nedošlo k přechodu důkazního břemene při obstrukcích družstva, tak by to v konečném důsledku znamenalo nemožnost vedení důkazu členem družstva, a tudíž nemožnost domoci se soudní ochrany. Družstvo by nic nenutilo k poskytnutí dokumentů, které jsou potřebné pro určení, zda byla konkrétní členská schůze usnášeníschopná.

2.6.12 Ochrana při zpětvzetí návrhu

Tato úprava byla změněna novelou obchodního zákoníku v § 131 odst. 10. Pokud je návrh na vyslovení neplatnosti vzat zpět a existuje zde zvláštní právní zájem členů družstva, tak soud řízení nezastaví. Vyvěsí na úřední desku usnesení, podle kterého může přistoupit další navrhovatel ve lhůtě 3 měsíců. Soud má také povinnost doručit toto usnesení aktivně legitimovaným osobám. Problém ovšem nastane u velkých družstev i s několikatisíci členy. Nelze přitom přijmout argumentaci, kdy by se místo členům družstva doručovalo delegátům

¹²⁸ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 478. DVORÁK, T. 'Neplatnost usnení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 70.

¹²⁹ Usnesení vrchního soudu 7 Cmo 163/94.

¹³⁰ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004., s. 230.

¹³¹ NS 29 Cdo 1145/2003. DVORÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 123-124.

¹³² PR 6/2003 s. 312. S tímto názorem souhlasí Tomáš Dvořák DVORÁK, T. 'Třetí zastavení nad judikaturou v oblasti (nejen) družstev.' *Soudní rozhledy*, 2005, Vol. 2., s. 44.

tam, kde je ustanoveno shromáždění delegátů. Členové družstva se ani nezapisují do obchodního rejstříku. Může nastat i situace, kdy družstvo poruší svoji povinnost vedení seznamu členů družstva. Doručování bude znamenat také vysoké náklady. Přitom již existuje úprava, která toto řeší u akciové společnosti. Ustanovení § 183 odst. 3 zní: „Soud na náklady navrhovatele ve zkráceném znění uveřejní způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady.“ Aplikaci tohoto ustanovení nelze vzhledem k družstvu jakkoliv dovodit.¹³³ Přesto by do budoucna mohla být obdobná úprava přijata i pro družstva. Protože by současná platná úprava mohla vyvolat problémy.

2.6.13 Vyloučení člena z družstva

Tato úprava je ve vztahu speciality k § 242 odst. 1 ObchZ. Aktivní legitimace je zde pozměněna. Aktivně legitimován je pouze vyloučený člen družstva. Vyloučení musí nabýt účinnosti. Tedy musí být splněna podmínka, že členská schůze již rozhodla o podaném odvolání.¹³⁴ Je jen logické, že možnost domáhat se soudní ochrany je členovi družstva svěřena až v okamžiku, kdy vyčerpal všechny prostředky ochrany, které zákon členovi dává. Je to princip platný u všech soudních řízení.

O vyloučení člena z družstva podle § 231 odst. 4 ObchZ rozhoduje představenstvo, s tím, že zákon připouští, aby stanovy určily jiný orgán. O odvolání rozhoduje členská schůze.¹³⁵ Zákon ale nepamatuje na případ, kdy by stanovy určily členskou schůzi. Potom by o odvolání rozhodoval stejný orgán. Vystává otázka, zda mohou stanovy určit členskou schůzi, a pokud ano, zda se musí člen odvolat ke stejnému orgánu.¹³⁶ Pokud by tedy stanovy určily členskou schůzi, tak by tento orgán rozhodoval dvakrát. Existuje zde však možnost, že by členská schůze podruhé rozhodla odlišně. Složení členské schůze může být odlišné nebo jednotliví členové mohou změnit názor. Proto by členovi nemělo být nikdy odepřeno právo odvolat se před tím, než se bude domáhat soudní ochrany.¹³⁷ S tímto názorem se ztotožňuji, jelikož zákon nijak neomezuje orgán, který mohou stanovy určit. A pokud určí členskou schůzi družstva, tak nelze členovy družstva upřít možnost odvolání se.¹³⁸

¹³³ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnutí členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 72.

¹³⁴ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnutí členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 73.

¹³⁵ Nebo podle stanov schůze shromáždění delegátů § 239 odst. 7 zákona 513/1991 Sb.

¹³⁶ Je zde judikát, který nepožaduje, aby se člen odvolal v případě, kdy rozhoduje členská schůze 14 Cmo 429/2003. Opačný názor zastává Tomáš Dvořák, který považuje požadavek odvolání se člena k členské schůzi za kogentní požadavek, který stanovuje zákon pro následnou možnost soudní ochrany DVORÁK, T. 'Třetí zastavení nad judikaturou v oblasti (nejen) družstev.' *Soudní rozhledy*, 2005, Vol. 2., s. 43.

¹³⁷ DVORÁK, T. 'Třetí zastavení nad judikaturou v oblasti (nejen) družstev.' *Soudní rozhledy*, 2005, Vol. 2., s. 43-44.

¹³⁸ Usnášeníschopnost je podle § 238 odst. 3 zákona 513/1991 Sb., stanovena na přítomnost nadpoloviční většiny přítomných členů. Lze si představit situaci, kdy první členská schůze bude mít přítomných 51% členů, zatímco druhá 100%. V tomto případě nemusí členská schůze rozhodnout stejným způsobem.

Vyloučení se přezkoumává z hlediska souladu s právními předpisy a stanovami. Otázka je, zda jej lze přezkoumat i z hlediska věcného. Judikát Nejvyššího soudu ČR odpovídá kladně.¹³⁹ Mohla by se objevit usnesení, která by byla formálně správná, ovšem samotné vyloučení by bylo bez jakéhokoliv důvodu. Záleželo by tedy pouze na vůli členů družstva.

Soud je povinen vzít v úvahu rozhodnutí o vyloučení člena z družstva. V jiném řízení, než v řízení podle § 231 ObchZ, však nemůže soud rozhodovat výrokem o vyloučení člena družstva.¹⁴⁰

V případě, kdy o vyloučení člena rozhodne představenstvo a v družstvu pravomoci členské schůze vykonává shromáždění delegátů, rozhoduje o odvolání člena družstva schůze shromáždění delegátů. Byl vydán judikát, který členovi družstva v tomto případě nepřiznal právo účasti na této schůzi ani možnost jakékoliv obrany s pouhým odkazem na to, že toto právo členovi zákon nepřiznává.¹⁴¹ To by znamenalo zavedení pravidla rozhodování „o nás, bez nás.“ Tento názor nelze přijmout za použití čistě formalistického výkladu zákona.¹⁴² Nelze osobě upřít právo být účasten na záležitostech, jež se ho týkají. Je zásadou správního i soudního řízení, že až na výjimky je nutná přítomnost osoby, proti níž se dané řízení vede. I když řízení o odvolání nemá kvality správního ani soudního řízení, tak přesto vidím nutnost dodržení této zásady.

2.6.14 Náhrada škody

Vyvstává otázka, zda je řízení o náhradu škody vždy spojeno s řízením o vyslovení neplatnosti usnesení podle § 113a OSŘ: „S řízením o určení neplatnosti usnesení valné hromady obchodní společnosti nebo členské schůze družstva je spojeno řízení o náhradu škody, která vznikla z tohoto neplatného usnesení.“ Pokud by tomu tak bylo, tak by z důsledku krátkého běhu lhůt pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze byla znemožněna možnost domoci se náhrady škody. Existence škody totiž může zpravidla být zřejmá, až po uplynutí těchto lhůt. Pokud budou tedy podány oba návrhy, dojde ke spojení řízení v jedno. Nebrání to však podání samotného návrhu na náhradu škody v případě, kdy návrh na vyslovení neplatnosti členské schůze nebyl podán, byl zamítnut nebo neplatnost nebyla vyslovena z důvodů uvedených v § 131 odst. 3 ObchZ.¹⁴³

¹³⁹ Civ. rozh. Vážný 5709.

¹⁴⁰ NS 29 Cdo 2259/99.

¹⁴¹ NS 29 Odo 838/2001.

¹⁴² DVOŘÁK, T. 'Další úvahy k judikatuře v oblasti družstev.' *Soudní rozhledy*, 2003, Vol. 12., s. 408.

¹⁴³ DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2., s. 72.

2.7 Představenstvo

Pro právní úpravu představenstva byla významná novela, která odkazuje na obdobné užití částí § 193 a § 194 ObchZ.¹⁴⁴ Tímto je představenstvo povinno si vyžádat souhlas kontrolní komise v případě důležitých obchodních operací.¹⁴⁵ Právní teorie a soudní praxe nemá jasno, jestli v případě, kdy představenstvo poruší tuto povinnost, se stává tento právní úkon neplatný. Většinou je zastáván názor, že je zde následek neplatnosti daného právního úkonu. Druhý názor takovéto porušení vidí jako překročení jednatelského oprávnění představenstva, a tudíž v jeho porušení nespátřuje neplatnost daného právního úkonu.¹⁴⁶ Osobně zastávám druhý ze zmíněných názorů. Je třeba odlišovat na straně jedné způsob jednání jednatelského orgánu a na straně druhé omezení jednatelského oprávnění, které je činěno vnitřním předpisem společnosti či zákonem samotným. V případě způsobu jednání statutárního jednání má nedodržení tohoto požadavku za následek neplatnost konkrétního právního úkonu. Avšak v případě omezení jednatelského oprávnění zde neplatnost nenastupuje. Členové představenstva budou avšak odpovídat za škodu tímto způsobenou. Dále se představenstvo musí výslovně řídit zásadami a pokyny členské schůze, ovšem nikoliv v oblasti obchodního vedení družstva.

Člen představenstva je povinen k péči řádného hospodáře při výkonu své funkce. Pojem řádného hospodáře lze vymezit takto: „Výkon vědomé rozhodovací činnosti na základě dostatečných informací, konané v dobré víře ve prospěch družstva bez preferování vlastních soukromých zájmů, opírající se o racionální základy, vykonávané odborně, po všech stránkách profesionálně, při zachování povinné mlčenlivosti, zejména pak dodržení obchodního tajemství, ale i zachování dobré pověsti družstva a nevyzrazení jakýchkoliv jiných neveřejných informací.“¹⁴⁷ Důkazní břemeno nesou členové představenstva.

2.7.1 Povaha funkce člena představenstva

Na člena představenstva nelze pohlížet jako na osobu v pracovněprávním poměru. Jeho poměr k družstvu se řídí přiměřeně úpravou mandátní smlouvy dle § 66 odst. 2

¹⁴⁴ Konkrétně § 193 odst. 2, § 194 odst. 2 věta první až pátá a § 194 odst. 4 až 7.

¹⁴⁵ § 193 odst. 2. Pokud má „družstvo nabyt nebo zcizit majetek, přesahuje-li hodnota nabyvaného nebo zcizovaného majetku v průběhu jednoho účetního období jednu třetinu vlastního kapitálu vyplývajícího z poslední řádné účetní závěrky ...“

¹⁴⁶ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 158.

¹⁴⁷ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 159.

ObchZ.¹⁴⁸ Shodně vyvozuje soudní judikatura.¹⁴⁹ Lze upravit odchýlně ve smlouvě o výkonu funkce v konkrétním případě.

Člen představenstva může také vykonávat činnost v rámci pracovněprávního poměru v družstvu. Musí se, ovšem, následně v každém případě rozlišovat z jakého titulu činí jednotlivé úkony. Je zde velký rozdíl úpravy odpovědnosti v obou případech. Úprava odpovědnosti zaměstnance za škodu je upravena v § 250 a násl. zákona 262/2006 Sb., zákoník práce.¹⁵⁰ Pro člena představenstva platí odpovědnost podle § 194 odst. 5 ObchZ.¹⁵¹

Mezi těmito tituly je několik odlišností: 1) povaha statutárního orgánu je vztahem obchodněprávním, zatímco zastupování dle § 15 ObchZ vztah pracovněprávní; 2) statutární orgán má neomezené jednatelské oprávnění, zatímco zástupce dle § 15 ObchZ má oprávnění jednat jen v mezích své činnosti; 3) jednatel se zapisuje do obchodního rejstříku, zatímco zástupce dle § 15 ObchZ nikoliv. Odlišný výklad se objevil v rozsudku Nejvyššího soudu, který změnil svou dosavadní rozhodovací činnost.¹⁵² Ustanovení § 243 ObchZ je zde postaveno nad ustanovení § 15 ObchZ upravující obecně zastoupení. Právní věta v rozsudku Nejvyššího soudu zní takto: „osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nesmí být současně zákonným zástupcem této osoby.“ Zákon takto ovšem v jednom případě kogentně stanoví.¹⁵³ Argumentuje vztahem § 243 odst. 3 a 6 ObchZ, kdy dovozuje, že podle odst. 3 má předseda družstva možnost jednat za zastupitelstvo vůči třetím osobám, a na rozdíl od toho v odst. 6 je upraveno pouze řízení běžné činnosti družstva předsedou či ředitelem, nikoliv však jednání navenek. Jednat vůči třetím osobám tak může pouze dle odst. 3, za dodržení požadavku podpisů dvou členů představenstva v případě, kdy zákon vyžaduje písemnou formu daného úkonu. Nejvyšší soud zde poukazuje právě na odlišnou úpravu odpovědnosti z obou jednatelských titulů. Nejvyšší soud argumentuje, že by pověřením činnosti podle § 15 ObchZ byl člen představenstva jako statutární orgán nezákonně zproštěn přísnější odpovědnosti právě jako statutární orgán. Poukazuje na to, že dle § 194 odst. 5 ObchZ je smlouva omezující nebo vylučující odpovědnost člena představenstva za škodu neplatná. Takováto smlouva je podle Nejvyššího soudu i smlouva

¹⁴⁸ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 243.

¹⁴⁹ Činnost statutárního orgánu fyzická osoba nevykonává v pracovním poměru, bez ohledu na členství. Jiné činnosti mohou být vykonávány bezesporu v rámci pracovního poměru, ovšem nikoliv činnost statutárního orgánu. R 13/95. Funkci jednatele obchodní společnosti nelze vykonávat v pracovním poměru. R 15/2008.

¹⁵⁰ Výše škody je zde omezena. Pokud zaměstnanec nejedná v úmyslu, opilost či pod vlivem návykové látky, tak je jeho odpovědnost omezena pouze na čtyřnásobek jeho průměrné měsíční mzdy.

¹⁵¹ Zde odpovědnost není nijak omezena a také každý z členů představenstva odpovídá solidárně za škodu, kterou zavinil spolu s ostatními.

¹⁵² NS 31 Odo 11/2006.

¹⁵³ Zákon 21/1992 Sb., o bankách v § 8 odst. 1 stanoví: „Statutární orgán banky musí být nejméně tříčlenný a musí být složen z vedoucích zaměstnanců banky.“ Tedy členové statutárního orgánu musí být zaměstnanci banky.

opravňující člena představenstva činit úkony jako zákonný zástupce. Osoba, nesplňující požadavky jednání jako statutární orgán, bude podle Nejvyššího soudu zavazovat svým jednáním pouze jako nezmocněný jednatel dle § 16 ObchZ. Proti tomuto názoru jsou námitky, zastávající dosavadní soudní judikaturu. Kdy tento výklad by byl proti dobré víře třetích osob. Činí taktéž neopodstatněný rozdíl mezi jednáním dle § 15 a § 16 ObchZ. Zákonný zástupce, který je taktéž statutárním orgánem, by najednou nebyl oprávněn činit běžné úkony, činil by je pouze jako nezmocněný jednatel.¹⁵⁴ Dřívější judikatura vyvozovala, že nelze namítat, pokud nebylo učiněno za dost jednání jako statutární orgán, pokud k tomuto úkonu byla tato osoba zmocněna v rámci provozu podniku, tedy podle § 15 ObchZ.¹⁵⁵ Taktéž obdobně v případě nutnosti podpisů dvou členů představenstva pro úkony, které mají dle zákona povinně písemnou formu.¹⁵⁶ Podle mého neexistuje zákonná překážka souběhu funkce statutárního orgánu a zaměstnance v rámci jedné právnické osoby, tedy dvou jednatelských titulů. V konkrétním případě, pokud jednání dané osoby naplňuje znaky jednání statutárního orgánu, samozřejmě nemůže jednat osoba s odkazem na svůj pracovněprávní vztah. Jinak ale v jednání podle § 15 ObchZ překážku nevidím. Bude nutné tedy rozlišovat jednání v té které konkrétní situaci. Nelze podle mého ovšem vyloučit možnost souběhu těchto dvou oprávnění stejné osoby, navíc pokud tak zákon v jednom případě výslovně požaduje.¹⁵³

2.7.2 Překážky výkonu funkce člena představenstva

Jedním z požadavků je bezúhonnost osob, které se mají stát členy představenstva. Tento požadavek je splněn, i pokud soud rozhodne o zahlazení odsouzení této osoby nebo se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. Bezúhonná je osoba, u které jsou splněny její předpoklady trestněprávní, občanskoprávní a morální, že bude čestně a odpovědně vykonávat svou funkci. Dle mého je třeba zákonem určit minimální požadavky, které jsou kladeny na výkon funkce člena představenstva z hlediska ochrany zejména třetích osob, ale i jednotlivých členů družstva. A jakékoliv jeho kvality i morální či jiné lze zohlednit jen při volbě konkrétní osoby do funkce. Záleží na volitelích, koho zvolí. Bezúhonnost se nepožaduje absolutní ale relativní, tedy jen k určitým trestným činům. Ale i co se týče relativní bezúhonnosti, neexistuje shoda. Část judikatury zastává názor, že osoba nesmí spáchat žádný trestný čin související s podnikáním. Tedy nikoliv pouze trestné činy, jejichž skutková podstata souvisí s podnikáním, ale jakýkoliv trestný čin spáchaný v souvislosti s ním.¹⁵⁶ Tento výklad může jít

¹⁵⁴ BEJČEK, J., KOTÁSEK, J. & POKORNÁ, J. 'Soudně nezákonné "zákonné zastoupení", aneb Curia locuta, causa finita?' *Obchodněprávní revue*, 2009, Vol. 2., s. 31-39.

¹⁵⁵ NS 32 Odo 1455/2005.

¹⁵⁶ VS v Praze 7 Cmo 643/97.

nad zákonem stanovené podmínky.¹⁵⁷ Podle mého zákonná úprava sleduje zamezení výkonu funkce osobám, které páchají trestnou činnost v souvislosti s podnikáním celkově. Nikoliv pouze ty, jejichž skutková podstata chrání záměr poctivého podnikání. Po členovi představenstva je třeba pro výkon řádného hospodáře požadovat vyšší nároky.

Další otázkou je úprava nepřipustnosti osoby, která v minulosti přivedla právnickou osobu do úpadku dle § 381 ObchZ a stanovuje překážku: „tomu, kdo vykonával funkci statutárního orgánu, člena statutárního nebo jiného orgánu v právnické osobě alespoň jeden rok před podáním insolvenčního návrhu.“ Otázkou je, jak tuto lhůtu počítat. Zda se požaduje vykonávání funkce po jeden rok před podáním, anebo stačí, aby osoba kdykoliv během této lhůty, byť i jeden den vykonávala svou funkci. Teorie zastává spíše druhý názor.¹⁵⁸ K tomuto se také přikláním, jelikož jinak osoby, které právnickou osobu přivedli do úpadku, by jednoduše „opustili loď“ a vyhnuli by se sankci. Takovýto výklad nelze připustit.

Zákon neřeší vztah mezi členem představenstva a prokuristou. Přesto i zde je neslučitelnost funkcí a jedna osoba nemůže vykonávat ve stejném družstvu obě tyto funkce. Rozsah prokury je totiž užší, než u funkce člena představenstva a z důvodu ochrany třetích osob zde musí být dodržen tento požadavek.¹⁵⁹

2.7.3 Počet členů představenstva

V právní teorii neexistuje shoda, jaký je minimální možný počet členů představenstva. Zákon v § 243 ObchZ minimální ani maximální počet členů nestanovuje. Ovšem ustanovení § 243 odst. 5 ObchZ stanoví, že: „Představenstvo volí ze svých členů předsedu družstva.“ Tudíž nemůže být představenstvo jednočlenné. Shoda tedy panuje ohledně toho, že se jedná o kolegiální orgán. Část teorie zastává názor, že představenstvo by mělo být tříčlenné, ovšem nestanovuje to jako nutnost.¹⁶⁰ Jiná část zastává názor, že postačí dvoučlenné představenstvo. Toto vyplývá z § 243 odst. 3, který pro právní úkony, pro které zákon předepisuje písemnou formu, stanoví povinnost podpisu alespoň dvou členů představenstva.¹⁶¹ Nelze při tom dle mého argumentovat, že by mohl rozhodovat hlas předsedajícího, jelikož by se představenstvo přeměnilo ve skutečnosti na jednočlenné. Další část požaduje minimálně tříčlenné představenstvo. Odkazuje na římskoprávní zásadu „tres faciunt collegium,“ kterou lze odvodit

¹⁵⁷ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 141-142.

¹⁵⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 143.

¹⁵⁹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 144.

¹⁶⁰ Hovoří o tom, že v případě dvou členů by mohly vznikat problémy při samotném rozhodování představenstva jako orgánu, pokud by dva členové představenstva měli odlišný názor. S tímto lze jen souhlasit. Mělo by to za následek neoperativnost celého orgánu. HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 86.

¹⁶¹ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 2.díl. Praha: Linde, 1995., s. 705.

analogií z právní úpravy představenstva a.s. § 194 odst. 3 ObchZ.¹⁶² Vystává otázka, proč zákonodárce vypustil odkaz na toto ustanovení, když § 243 odst. 8 již odkazuje na použití jiných odstavců stejného paragrafu. Jeden z možných výkladů je, že nechtěl toliko stanovit minimální požadavek tří členů představenstva. Toto se mi ovšem zdá, jako výkladově nepřijatelné. Není důvod u družstva vynechat pravidlo platné pro představenstvo a.s., které je podle mého i principem platným pro všechny volené kolegiální orgány. Proto by do budoucna bylo vhodné doplnit v § 243 odst. 8 odkaz na příslušné ustanovení představenstva a.s.

Je zde také otázka, zda stanovy, které mají upravit počet členů představenstva, mohou stanovit i neurčitý počet členů představenstva daný rozpětím¹⁶³. Praxe rejstříkových soudů tento prvek připouští, a tudíž se objevuje ve stanovách některých družstev. Na tuto úpravu lze pohlížet jako absolutně neplatné ustanovení stanov z důvodu neurčitosti.¹⁶⁴ Podle mého nelze připustit takto stanovený neurčitý počet členů představenstva. Jeho počet je nezbytným určovatelem, který stanoví usnášéníschopnost schůze představenstva. Pokud by se takováto úprava objevila, tak dle mého se na takovéto ustanovení¹⁶⁵ musí pohlížet tak, že počet členů představenstva je vlastně stanoven na uvedenou horní hranici.¹⁶⁶ Pokud bychom dospěli k tomu, že takovéto ustanovení je neplatné, jak je výše uvedeno, tak by to znamenalo zneplatnění veškerých rozhodnutí, které představenstvo učinilo. Existuje i opačný názor neplatnost nevyvozující.¹⁶⁷

2.7.4 „Pozastavení“ funkce člena představenstva

V praxi se občas objevuje sankce pozastavení funkce člena představenstva. Obchodní zákoník žádný takový institut nezná. Statusové otázky jsou přitom kogentně upraveny. Jakékoliv pozastavení funkce je tedy pro rozpor se zákonem nicotné.¹⁶⁸ Zákon takovýto institut nezná, a proto jej nebude možno použít. Těžko by i soud mohl v případném soudním sporu rozhodovat, i jako o vedlejší otázce o institutu, který obchodní zákoník nezná.

2.7.5 Zánik funkce člena představenstva

Pravomocí členské schůze je nejen volit, ale i odvolávat členy představenstva. Pokud člen představenstva nevykonává svou funkci řádně, tak se družstvo takto může bránit a na

¹⁶² DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 134.

¹⁶³ Například, že představenstvo má mít 5-7 členů.

¹⁶⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 135.

¹⁶⁵ Například počet členů představenstva je 3-5, nebo představenstvo má až 5 členů.

¹⁶⁶ V tomto případě 5 členů.

¹⁶⁷ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 90-91.

¹⁶⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 136.

jeho místo zvolit jinou osobu. Kdyby se ve smlouvě o výkonu funkce nebo i ve stanovách objevila klauzule, která by omezovala nebo vylučovala možnost člena představenstva být odvolán, tak bude neplatná pro rozpor se zákonem. Smyslem zákona je možnost odvolat člena představenstva z jakéhokoliv důvodu nebo i bez uvedení jakéhokoliv důvodu.¹⁶⁹ Proti odvolání se lze bránit soudní cestou. Pokud by byla porušena zákonná pravidla, tak by bylo odvolání neplatné. Soud ovšem nemá pravomoc přezkoumávat odvolání z hlediska věcného.¹⁷⁰ Souhlasím s tím, že nelze omezovat možnost odvolání členů představenstva. Tito členové mají v rukou rozhodování důležitých otázek družstva. Svou funkci musí vykonávat řádně a musí mít důvěru členské schůze. Pokud by toto nesplňovali, tak je na místě právo členské schůze je zbavit funkce v představenstvu.

Po uplynutí funkčního období člena představenstva dané osobě ještě nezaniká funkce. Ta zaniká až uplynutím tří měsíců od konce funkčního období dle § 194 odst. 2 ObchZ. To dává družstvu možnost zvolit nového člena. Sporné je, pokud je zvolen člen bez uvedení, kterého člena nahrazuje, zda je volba platná, a pokud ano, kterého člena nahrazuje. Jeden možný výklad je, že zvolením nového člena představenstva zaniká funkce starého člena ještě před uplynutím tříměsíční lhůty. Pokud skončí funkční období dvěma osobám, a u nově zvoleného člena není určeno, koho nahrazuje, tak je jeho volba neplatná pro neurčitost.¹⁷¹ Jiný názor zní, že zánik funkce před uplynutím tříměsíční lhůty bude pouze v případě, kdy bude zvolen plný počet členů představenstva, nebo pokud bude v usnesení členské schůze uvedeno výslovně, kterého člena nově zvolený nahrazuje.¹⁷² Osobně zastávám druhý názor. Podle mého, pokud je již definitivně dán zánik funkce,¹⁷³ tak volbu nového člena bez určení nelze považovat za neplatnou. V první řadě mají být obsazeni všichni členové představenstva. Potom ti členové, kterým nejdříve zaniká jejich funkce, nebo pokud jim zaniká ve stejný okamžik, tak v pořadí, v jakém byli členové zvoleni do své funkce. Nebo lze konkrétního člena představenstva nahradit výslovným určením při volbě nového.

2.7.6 Svolaání ustanovující schůze

V zákoně není stanoven postup svolání ustanovující schůze představenstva. V krajním případě by mohlo dojít k tomu, že by jej nikdo nesvolal.¹⁷⁴ V praxi se ustálila zvyklost, která

¹⁶⁹ NS 29 Cdo 968/2000.

¹⁷⁰ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 148.

¹⁷¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 150.

¹⁷² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009.

¹⁷³ Některých či všech členů představenstva.

¹⁷⁴ Nastane pouze, pokud stanovy podle § 243 odst. 5 zákona 513/1991 Sb., volbou předsedy nepověří členskou schůzi. V tom případě ustanovující schůzi svolá předseda představenstva zvolený na členské schůzi.

tento problém řeší. Ustanovující schůzi svolává nejstarší člen představenstva, který také až do zvolení předsedy představenstva, jako prvního bodu, řídí činnost schůze.¹⁷⁵

2.7.7 Předseda a místopředseda představenstva (družstva)

Ze zákona vyplývá možnost dvojčlenného postavení předsedy. V rovině statutárního orgánu, který organizuje a řídí činnost představenstva. Tento vztah se řídí ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud smlouva o výkonu funkce nestanoví jinak, a je vztahem obchodněprávním. Jiný režim se uplatní, pokud předseda také vykonává řízení družstva v jeho běžných záležitostech. Tuto práci vykonává mimo rámec funkce předsedy představenstva, a tak ji nelze ani upravit ve smlouvě o výkonu funkce. Na úpravu tohoto vztahu je třeba použít smlouvu upravenou v zákoníku práce a je tedy vztahem pracovněprávním.¹⁷⁶

Ustanovení § 243 odst. 5 ObchZ mluví o možnosti volit místopředsedu v jednotném čísle. V praxi družstev a v právní teorii je akceptována možnost volby více místopředsedů. Jelikož to zákon nezakazuje a nelze dovést, že by to bylo v rozporu s jinými ustanoveními či principy úpravy představenstva a kolektivního orgánu jako takového, tak vidím zvolení více místopředsedů jako možné. Ve velkých družstev navíc vhodné, kdy agenda příliš velkého družstva bude vhodnější rozdělit mezi více místopředsedů, nikoliv pouze mezi předsedu a jednoho místopředsedu.

Funkce místopředsedy je vytvořena zejména pro případ zastupování předsedy v případech, kdy on svoji pravomoc nemůže dočasně vykonávat. Pokud funkce místopředsedy vytvořena není, nebo i on nemůže svou pravomoc dočasně vykonávat, tak nastupuje další člen představenstva. Otázka je, kdo pověřuje tyto další členy představenstva? Nemohou to činit sami jednotlivci. Jelikož představenstvo volí ze svého středu předsedu, popřípadě také místopředsedu, tak to bude zřejmě ono, které určí, kdo bude další v pořadí zastupovat předsedu.¹⁷⁷ Bude tak vhodné stanovit předem, kdo jej zastupuje, nikoliv až nastane situace, kdy bude zastupování potřeba. Otázku, kterou teorie neřeší, je, zda takto může učinit představenstvo i v případě, kdy stanovy podle § 243 odst. 5 ObchZ svěřují volbu předsedy a místopředsedy do rukou členské schůze družstva. Myslím si, že pokud už tak stanovy učiní, tak je třeba, aby členská schůze i pro případ zastupování předsedy dalším členem tyto osoby

¹⁷⁵ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 87. Shodně HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 286.

¹⁷⁶ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1210-1211.

¹⁷⁷ *Ibid.*, s. 1210.

zvolila. Proto bude vhodné tak učinit předem, jelikož doba, než by členská schůze, zejména ve velkém družstvu rozhodla, může být velká.

2.7.8 Schůze představenstva

Zákon stanovuje v § 243 odst. 4 ObchZ povinnost představenstva se sejít do 10 dnů od písemné výzvy kontrolní komise, pokud neodstranilo komisí vytykané nedostatky. Zákon dále nestanoví, co se stane, pokud představenstvo tuto povinnost poruší. Lze na to pohlížet jako na nedostatek zákonné úpravy.¹⁷⁸ Podle mého názoru nelze zákonem upravovat absolutně vše. Potom by se zákonná úprava stala natolik kazuistikou, nepřehlednou, že by se stala neefektivní. Představenstvo není vrcholným orgánem družstva. Tím je členská schůze. Zákon v ustanovení § 239 odst. 3 ObchZ umožňuje svolání členské schůze kontrolní komisí. Nebo taktéž jednou třetinou členů družstva, i když toto může být problematické u velkých družstev, jak jsem již zmiňoval.⁶⁷ Členská schůze může následně vyvodit důsledky z jednání představenstva a případně jeho členy odvolat, jak jí přísluší dle § 239 odst. 4 b.) ObchZ.

Obchodní zákoník dává možnost, aby si představenstvo nebo kontrolní komise zvolili jiný způsob hlasování, než osobní účastí na schůzi orgánu. Musí to ovšem připouštět stanovy. S tímto jiným způsobem hlasování musí ovšem souhlasit všichni členové tohoto orgánu. Tedy i jeden může zmařit tento postup. Zákon nevyklučuje, aby jiný způsob hlasování byl připuštěn pouze v určitých stanovených případech nebo dokonce ad hoc.¹⁷⁹ Hlasování lze upravit v jednacím řádu orgánu. Nelze však zapomenout na požadavek souhlasu všech členů orgánu.¹⁸⁰ Pokud tedy bude jednacím řádem orgánu upravovat jiný způsob hlasování, tak přesto při každém novém obsazení orgánu představenstva či kontrolní komise budou muset všichni členové souhlasit s tímto způsobem hlasování, a až potom bude jednacím řádem platný.

Výkon funkce představenstva je nejen právem, ale i povinností. Tuto funkci vykonává nejen svou účastí na schůzi, ale i v mezidobí. Člen představenstva se má účastnit schůze představenstva, pokud mu v tom nebrání závažný důvod.¹⁸¹

2.7.9 Zápis ze schůze představenstva

Obchodní zákoník stanovuje povinnost pořizování zápisu při každém konání členské schůze.¹⁸² Obdobná povinnost pro konání schůze představenstva upravena není. Přesto

¹⁷⁸ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 242.

¹⁷⁹ Například bude všem členům odeslán písemně návrh, a pokud s ním budou všichni souhlasit a stanovy tento způsob hlasování připouští, tak bude takovéto rozhodnutí platné.

¹⁸⁰ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1235.

¹⁸¹ Například nemoc.

pořizování zápisu i pro schůzi představenstva se zdá jako vhodné.¹⁸³ Takovouto povinnost lze upravit ve stanovách. Obsah zápisu by mohl být v zásadě stejný jako u členské schůze. Tedy i vypovídající o tom, jak který člen hlasoval, což by mělo vypovídající hodnotu při řešení odpovědnosti jednotlivých členů představenstva.¹⁸⁴ Myslím si, že vedení zápisu o konání schůze představenstva a taktéž o způsobu, jakým jednotliví členové představenstva hlasovali, bude užitečným způsobem kontroly představenstva zejména u velkých družstev. Zejména zde lze požadovat na jednotlivých členech představenstva vyšší nároky.

2.7.10 Jednání členů představenstva navenek

V ustanovení § 243 odst. 3 ObchZ je obligatorně upravena povinnost, v případě, kdy zákon pro právní úkon předepisuje písemnou formu, podpisu dvou členů představenstva. Týká se to pouze případů, kdy zákon vyžaduje písemnou formu. Pokud je konkrétní právní úkon písemný, avšak zákon písemnou formu nevyžaduje, tak toto omezení neplatí a právní úkon je oprávněn činit i jeden člen představenstva.¹⁸⁵ K tomuto ustanovení existuje judikatura, která jej modifikuje restriktivním výkladem. Kdy podpisu dvou členů představenstva je třeba pouze, pokud daný úkon činí představenstvo. Úkony, které vznikají při běžné činnosti družstva, i když je u nich zákonem požadována písemná forma, může činit a tedy podepisovat pouze předseda nebo ředitel, pokud je jmenován. Tyto úkony může taktéž činit osoba v družstvu pověřená k výkonu určité činnosti v souvislosti s touto činností, bez toho aniž by potřebovala zvláštní plnou moc.¹⁸⁶ S tímto judikátem se plně ztotožňuji, jelikož v opačném případě by bylo příliš formalizováno jednání družstva i v jeho každodenních běžných záležitostech. Žádná obdobná úprava přitom také neexistuje u obchodních společností. Takovéto omezení by znamenalo těžkopádné fungování celého družstva.

Omezení jednatelského oprávnění je ve stanovách možné. Avšak toto omezení není účinné vůči třetím osobám podle § 13 odst. 5 ObchZ. Je však od omezení třeba odlišit stanovení způsobu, jakým statutární orgán, tedy představenstvo, jedná navenek. Pokud stanovy vyžadují pro jednání představenstva podpisu dvou nebo více členů představenstva, tak takovéto stanovení způsobu jednání je platné a lze se jej domáhat i vůči třetím osobám.¹⁸⁷

V praxi se řeší otázka, zda stanovy mohou určit, že jedná člen představenstva společně s prokuristou nebo jiným zástupcem. Teorie se k tomuto staví negativně. Argumentuje zněním

¹⁸² § 241 zákona 513/1991 Sb.

¹⁸³ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1206. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 137-138.

¹⁸⁴ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky, 1. vyd.* Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 89.

¹⁸⁵ VS v Praze 7 Cmo 194/94.

¹⁸⁶ NS 33 Cdo 1732/1998.

¹⁸⁷ NS 29 Odo 198/2002.

ustanovení § 13 odst. 1 ObchZ věty druhé, kdy: „Právnícká osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.“ Spojka v tomto případě má charakter vylučovací.¹⁸⁸ Právnícká osoba jedná tedy prostřednictvím statutárního orgánu anebo jedná prostřednictvím zástupce. Nikoliv oběma nejednou. Mohly by se objevit komplikace z důvodu rozdílné šíře jednatelského oprávnění jednotlivých jednatelských titulů.

2.7.11 Ředitel družstva

Existuje spor v právní teorii, zda ředitel je, či není orgánem družstva. To je důležité, jelikož, pokud bychom ředitele považovali za orgán družstva, tak se uplatí podmínka členství v družstvu a odpovědnost jako orgán družstva. Jeden z názorů v právní teorii ředitele za orgán družstva považuje. Obchodní zákoník upravuje ředitele mezi orgány družstva, bez ohledu na to, že je jmenován nikoliv volen. Musí být tedy členem družstva a mít věk 18 let.¹⁸⁹ Většina teorie se však staví za názor, že se o orgán družstva nejedná. Funkce člena představenstva je podle nich založena podle zákoníku práce a nevyžaduje se členství v družstvu.¹⁹⁰ Ředitel není ani uveden v § 237 ObchZ, které pojednává o orgánech družstva.¹⁹¹ Pokud bychom jej považovali za orgán družstva, tak by ustanovení § 243 odst. 7 ObchZ bylo zbytečné, jelikož by takový orgán mohl být zřízen podle § 237 d.) ObchZ. Zákon také v § 247 odst. 1 ObchZ na ředitele, na rozdíl od členů představenstva a kontrolní komise, nevztahuje neslučitelnost funkcí. I v praxi je běžné, že ředitelem družstva je osoba, která není členem družstva, pouze s ohledem na její odborné kvality.¹⁹² Dle mého názoru lze bez větších pochyb říci, že ředitel družstva není orgánem družstva. Smyslem úpravy je zakotvit funkci ředitele pro případ, kdy je třeba zejména u větších družstev řídit a organizovat běžnou činnost družstva. Pro to je třeba kvalifikované osoby, která ne vždy musí být členem družstva. A stanovit požadavek, aby se pro tyto případy osoba musela stát členem družstva, by byl příliš přísný a zasahoval by do složení členské základy družstva nebo omezoval družstvo ve volbě osoby ředitele družstva.

2.7.12 Řízení běžné činnosti družstva

Otázkou v praxi je, kdo řídí běžnou činnost družstva, kdy není jmenován ředitel, a stanovy toto nesvěřují předsedovi. Podle pozice § 243 odst. 6 ObchZ v ustanovení o

¹⁸⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 139.

¹⁸⁹ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 2.díl. Praha: Linde, 1995., s. 706.

¹⁹⁰ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1212. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 162.

¹⁹¹ Pekárek ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 816.

¹⁹² ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 241-242.

představenstvu, které stanoví: „Určují-li tak stanovy, organizuje a řídí i běžnou činnost družstva předseda,“ by tuto činnost vykonávalo představenstvo jako kolektivní orgán. Pokud by ji vždy vykonával předseda, tak by ustanovení druhé věty § 243 odst. 6 ObchZ zákoníku nedávalo smysl.¹⁹³ Jiný názor je, že i v tomto případě tuto činnost vykonává sám předseda, jelikož nikdo jiný, kdo by tak mohl činit, zde není.¹⁹⁴ Ztotožňuji se s prvním názorem, jelikož opravdu z dikce § 243 odst. 6 ObchZ lze dovodit, že pokud by takto činil předseda, i když tak nestanoví stanovy, tak by toto ustanovení bylo obsolentní a nesmyslné. A v případě malých družstev, kde bude pouze tříčlenné představenstvo, nebude problém jeho řízení představenstvem jako kolektivním orgánem. U velkých družstev toto mohou stanovy svěřit předsedovi nebo může být zvolen ředitel.

2.7.13 Odměna za výkon funkce

Odměna člena orgánu je upravena v § 66 odst. 3 ObchZ. Zákon zde stanoví, v kterých případech se odměna neposkytuje: „jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.“ Právní teorie nepříznivý hospodářský výsledek nespatřuje pouze ve faktoru ztráty společnosti. Jako kritérium vidí rozdíl oproti minulému hospodářskému výsledku. Tedy pokud není výrazně vyšší ztráta nebo nižší zisk, tak odměna náleží. Pro neplnění povinností lze taktéž sjednat smluvní pokutu nad rámec odpovědnosti za škodu, kterou způsobí.¹⁹⁵ Smluvní pokuta však musí být přiměřená vzhledem k povinnosti, kterou zajišťuje, jinak soudu přísluší pravomoc ji snížit § 301 ObchZ. Při uplatňování smluvní pokuty se musí přihlížet k okolnostem konkrétního případu.¹⁹⁶ Dle mého se musí při stanovování smluvní pokuty přihlížet taktéž k odměně, kterou člen představenstva dostává. Pokud je např. ve smlouvě o výkonu funkce stanovena minimální odměna, tak nelze pro porušení povinností stanovit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu. Měla by zde být jistá proporcionalita mezi výší odměny a výší smluvní pokuty.

2.7.14 Odpovědnost členů

Z hlediska odpovědnosti jsou v zákoně dvě ustanovení. První § 243a odst. 1 a 2 ObchZ stanoví, že: „Každý člen je oprávněn podat jménem družstva žalobu proti členovi

¹⁹³ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1211.

¹⁹⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 161-162.

¹⁹⁵ Vedle odpovědnosti za škodu se proti němu bude moct uplatnit i smluvní pokuta. PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo, 1. vyd.* Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 418.

¹⁹⁶ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 153-154.

představenstva nebo proti členovi jiného orgánu podílejícího se na řízení družstva nebo jeho organizační jednotky o náhradu škody, kterou družstvu způsobil,“ což se nepoužije, pokud vymáhá škodu představenstvo. A druhé § 251 ObchZ stanoví, že: „Nároky družstva z odpovědnosti členů orgánů družstva za škodu uplatňuje představenstvo. Vůči členům představenstva uplatňuje nároky družstva kontrolní komise prostřednictvím jí určeného člena.“ Takto je jeví jako matoucí umístění úpravy § 243a ObchZ upravující odpovědnost nikoliv pouze členů představenstva, ale i jiných volených orgánů družstva, k ustanovením o představenstvu a nikoliv mezi společná ustanovení o orgánech družstva.¹⁹⁷ Podle mého názoru je ustanovení § 243a subsidiární, kdy dává členům družstva možnost domáhat se náhrady škody, pokud tak nečiní k tomu příslušný orgán. Ovšem tato ustanovení nejsou upravena dostatečně. Jednak jsou upravena na jiných částech a jednak zde v § 243a odst. 2 ObchZ chybí ustanovení, které by vylučovalo možnost podat žalobu členem proti statutárnímu orgánu, pokud tak již učinila kontrolní komise. Jsem názoru, že společným výkladem těchto ustanovení lze dospět k názoru, že pokud by náhradu škody již vymáhala kontrolní komise, tak člen družstva již nemůže škodu vymáhat. Obě ustanovení by měla být upravena v části o společných ustanoveních orgánů družstva a měla by na sebe logicky navazovat.

Vedle občanskoprávní odpovědnosti se u členů představenstva uplatňuje taktéž správněprávní a trestněprávní odpovědnost. Obchodní zákoník v § 194 odst. 5 stanoví, že člen představenstva nese důkazní břemeno ohledně okolnosti, zda vykonával svou funkci s péčí řádného hospodáře. Ovšem z hlediska principů, které se uplatňují ve správním a trestním právu, zejména důkazní povinnosti orgánu veřejné moci podle vyhledávací zásady § 2 odst. 5 zákona 141/1961 Sb., trestní řád, a zásady „in dubio pro reo,“ je otázka, zda je toto důkazní břemeno stále na straně člena představenstva. A to v případě, kdy představenstvo přijme rozhodnutí, kterým naplní skutkovou podstatu trestného činu, ale nebude z něj patrné, kdo jak hlasoval, či zda byl dokonce přítomen dané schůzi, kdy členové představenstva nepořídí zápis. Jestli bude přípustné jednání přičítat všem. Myslím, že vzhledem k výše zmíněným zásadám to bude přinejmenším problematické.

2.7.15 Účast družstva v obchodní společnosti

Družstvo může být společníkem jak s.r.o. tak a.s. V případě s.r.o. může být jediným společníkem. V případě a.s. může být jediným akcionářem. V tom případě působnost valné

¹⁹⁷ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 818.

hromady vykonává statutární orgán družstva. Pokud se nejedná o malé družstvo, tak tuto působnost vykonává představenstvo jako kolektivní orgán. Pro přijetí usnesení valné hromady, jako jediný společník, není třeba svolávat zvláštní zasedání představenstva.¹⁹⁸ Bylo by neúčelné a bez jakékoliv zákonné opory, kdyby se muselo představenstvo scházet jen z důvodu přijetí usnesení valné hromady s.r.o. nebo a.s. Je na místě spojit projednávání všech záležitostí do jediné schůze představenstva, které zvyšuje jeho operativnost a také snižuje náklady.

¹⁹⁸ NS 29 Odo 882/2002.

2.8 Kontrolní komise

Je dalším obligatorním orgánem družstva dle § 237 ObchZ. Náplní kontrolní komise je kontrola veškeré činnosti družstva a všech orgánů družstva podle § 241 odst. 1 ObchZ. To je širší oprávnění jak vůči a.s. tak i vůči evropskému družstvu. Obchodní zákoník také v § 241 odst. 1 stanovuje na rozdíl od představenstva družstva minimální počet členů kontrolní komise, a to konkrétně na tři členy. Pro úpravu kontrolní komise platí stejně jako pro představenstvo úprava § 193 a § 194 ObchZ¹⁹⁹ týkající se představenstva a.s.²⁰⁰ Člen kontrolní komise je tedy povinen k výkonu funkce řádného hospodáře.¹⁴⁷

2.8.1 Prolínání právní úpravy představenstva a kontrolní komise

Pro členy kontrolní komise platí totéž ohledně požadavku jejich bezúhonnosti.¹⁵⁶⁻¹⁵⁷

I zde je otázka, zda mohou stanovy obsahovat neurčitý počet členů.¹⁶³⁻¹⁶⁷

V praxi by se mohl objevit případ pozastavení funkce člena kontrolní komise.¹⁶⁸

Stejně se u členů kontrolní komise uplatní zánik jejich funkce.¹⁶⁹⁻¹⁷³

Ani u kontrolní komise není upraveno svolání ustanovující schůze.¹⁷⁴⁻¹⁷⁵

I zde může vyvstat problém zastupování předsedy dalším členem kontrolní komise.¹⁷⁷

Také v rámci kontrolní komise jsou otázky ohledně jejího zasedání.¹⁷⁸⁻¹⁸¹

Stejně by bylo možné pro členy kontrolní komise upravit smluvní pokutu.¹⁹⁵⁻¹⁹⁶

2.8.2 Vyjádření kontrolní komise

Kontrolní komise se také vyjadřuje k řádné účetní závěrce a k návrhu na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty družstva podle § 244 odst. 2 ObchZ. Je otázkou, co se stane, pokud členská schůze nebude mít toto vyjádření, které je požadováno zákonem při svém jednání na schůzi. Jeden možný výklad je, že bez vyjádření komise nelze řádně účetní závěrku, rozdělení zisku či úhradu ztráty projednat.²⁰¹ Z hlediska vzájemného postavení těchto orgánů nemůže kontrolní komise nijak ovlivňovat závazně rozhodnutí členské schůze, jelikož je naopak členské schůzi odpovědná. Navíc i jazykovým výkladem pojmu vyjádření dospějeme k závěru, že by se nemělo nejednat o závazný akt kontrolní komise. Vyvstává otázka, zda toto vyjádření není závaznou podmínkou možnosti přijmout usnesení členskou schůzí v těchto otázkách, jelikož kontrolní komise je obligatorní orgán a i zákon stanoví povinnost vyjádření kontrolní komise. Já vidím podstatu stanovení této povinnosti v tom, aby kontrolní komise

¹⁹⁹ Konkrétně § 193 odst. 2, § 194 odst. 2 věta první až pátá a § 194 odst. 4 až 7.

²⁰⁰ § 244 odst. 8 zákona 513/1991 Sb.

²⁰¹ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*, 1.vyd. Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 90.

zajistila potřebné informace členské schůzi při jejím rozhodování pod pohrůžkou sankce. Avšak nikoliv jako omezující podmínku pro rozhodování samotné členské schůze. Proto si myslím, že členská schůze může rozhodovat i bez vyjádření kontrolní komise.

2.8.3 Vztah k dílčím členským schůzím

V zákoně není upraveno, jak bude kontrolní komise vykonávat své povinnosti vůči dílčím členským schůzím družstva. Jelikož musí být program na všech členských schůzích stejný, aby mohlo být přijato rozhodnutí jako celek, tak i kontrolní komise musí vykonávat své povinnosti stejně vůči všem jednotlivým dílčím členským schůzím. Musí na všech být předložena stejná zpráva se stejnými závěry a stejnými návrhy. Problematictější je činění závazných pokynů kontrolní komisi. Problémem je zde potřebný počet hlasů, kdy pokyn musí být totožný, aby se mohly hlasy na jednotlivých dílčích schůzích sčítat. Lze ovšem činit nezávazné podněty pro další činnost kontrolní komise.²⁰²

2.8.4 Pokyn k sjednání nápravy představenstvu

Kontrolní komise je podle § 244 odst. 3 ObchZ oprávněna, a taktéž povinna, upozorňovat představenstvo na nedostatky, o kterých se kontrolní komise dozví, bez ohledu na způsob, jakým kontrolní komise nedostatek zjistí²⁰³, a vyžadovat sjednání nápravy. Obchodní zákoník stanoví povinnost představenstvu v § 243 odst. 4 sejít se do deseti dnů, pokud nedošlo k odstranění nedostatků. Nestanoví ale žádnou sankci. Kontrolní komise má jedinou možnost, a to svolat členskou schůzi a předložit jí k projednání své výhrady. Členská schůze má následně možnost odvolat členy představenstva, pokud usoudí, že nejednali s náležitou péčí.²⁰⁴

2.8.5 Zápis ze schůze kontrolní komise

Zde je stejná situace jako u představenstva. Obchodní zákoník povinnost pořizovat zápis z jednání kontrolní komise nevyžaduje, ale zakotvení této povinnosti ve stanovách lze jen doporučit. Zápis bude zejména vhodný prostředek uplatňování případné odpovědnosti vůči jednotlivým členům kontrolní komise. Členská schůze bude mít také větší přehled o činnosti kontrolní komise a bude si moci udělat lepší úsudek o řádném výkonu funkce jednotlivých členů.

²⁰² POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1216-1217.

²⁰³ Například ze své vlastní činnosti či z podnětu člena družstva nebo jiného orgánu.

²⁰⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 163.

2.8.6 Uplatňování nároků z odpovědnosti členů představenstva

V § 251 ObchZ je stanoveno, že: „Vůči členům představenstva uplatňuje nároky družstva kontrolní komise prostřednictvím jí určeného člena.“ Zde žalující stranou bude tedy družstvo. Jakým způsobem bude člen kontrolní komise určen, zákon neuvádí. Postačí zřejmě usnesení kontrolní komise o určení konkrétního člena. Tento člen následně zastupuje družstvo. Bude se jednat o zastoupení na základě zákona, i když nikoliv obvyklé, nejspíše podle § 13 odst. 1 ObchZ.²⁰⁵

²⁰⁵ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1235.

3 Orgány malého družstva

Jelikož soustava orgánů, kterou stanovuje obchodní zákoník, je příliš složitá pro družstva, která budou mít pouze několik málo členů, tak zákon v § 245 ObchZ umožňuje jednodušší strukturu orgánu tohoto družstva. Musí tak ale určit stanovy. Konkrétně pro případ, že má družstvo méně než padesát členů, popřípadě méně než pět členů s členstvím právnických osob. Objevuje se otázka, zda v případě členství právnických osob se může jednat pouze o osoby právnické, nebo to mohou být jak osoby právnické, tak osoby fyzické. Výslovný zákaz účasti i fyzických osob vedle osob právnických ze zákona vyvodit nelze.²⁰⁶ Proto lze konstatovat, že je umožněno, aby oněch méně než pět členů byly jak osoby právnické tak fyzické.

3.1.1 Pohyb v počtu členské základny

Může nastat případ, kdy počet členů přesáhne počet, který je přípustný pro malé družstvo nebo naopak se počet sníží a bude vyhovovat zákonné klauzuli. V druhém případě je to jednoduché. Buď si družstvo nadále ponechá stejnou strukturu orgánů, nebo využije jednodušší, upravenou pro malé družstvo. V prvním případě družstvo tímto okamžikem přestane vyhovovat požadavkům uvedeným v § 245 ObchZ a přestane být malým družstvem. Faktická situace a i stanovy se dostanou do rozporu se zákonnými požadavky. Právní teorie se shoduje, že je třeba uvést soustavu orgánů do souladu se zákonem. Tedy ustanovit představenstvo a kontrolní komisi.²⁰⁷ Řešení, které by mohlo přicházet v úvahu je, že by tímto okamžikem stanovy v příslušných ustanoveních pozbyly účinnosti a členové družstva by museli bez zbytečného odkladu zvolit orgány družstva. Druhá varianta je, že stanovy zůstanou zachovány, ale družstvu a jeho členům, vzniká povinnost je bez zbytečného odkladu uvést do souladu se zákonem.²⁰⁸ Druhá varianta se jeví opravdu jako vhodnější, jelikož by pozbytím účinnosti stanov orgány nemohly řešit naléhavé otázky. Přitom zákon stanovuje jednodušší strukturu orgánu pro ulehčení fungování družstev a krátkodobé přechodné období, kdy se dostanou do rozporu, nenarušuje nijak vztahy uvnitř družstva ani navenek. Pokud by družstvo ale neustanovilo orgány podle zákonných požadavků po delší dobu, tak by mohlo být družstvo zrušeno rozhodnutím soudu.²⁰⁹

²⁰⁶ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 164.

²⁰⁷ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 246. PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 486. HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 294.

²⁰⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 164.

²⁰⁹ § 254 odst. 2 c.) zákona 513/1991 Sb.

3.1.2 Zřízení jen představenstva nebo jen kontrolní komise

Obchodní zákoník v § 245 odst. 1 stanoví, že: „stanovy mohou určit, že působnost představenstva a kontrolní komise plní členská schůze.“ V případě kontrolní komise přechází pravomoci na členskou schůzi v plném rozsahu. V případě představenstva na členskou schůzi přechází pouze pravomoci výkonné, tedy nikoliv pravomoci statutárního orgánu družstva. Tímto vznikne situace, kdy nikdo nebude kontrolovat působnost členské schůze. Bylo by na místě zřídit nějaký kontrolní orgán. Vystává otázka, zda stanovy mohou upravit, že členská schůze přebírá působnost pouze jednoho z těchto orgánů a druhý zřídí. Právní teorie tuto možnost odmítá a tvrdí, že zákon družstvu buďto umožňuje zřízení běžné soustavy orgánů nebo přenesení působnosti jak představenstva, tak kontrolní komise na členskou schůzi a není zde žádná jiná možnost. Argumentuje použitím spojky „a“ v zákonném ustanovení.²¹⁰ Já toto stanovisko odmítám. Podle mého zákon umožňuje družstvu zřídit jednodušší soustavu orgánů družstva, a i když to čistě z dikce zákona nevyplývá, tak si myslím, že umožňuje, aby družstvo zřídilo pouze kontrolní komisi či představenstvo. Zejména u kontrolní komise to bude vhodné, jelikož pokud budou všechny pravomoci vyjma pravomocí statutárního orgánu přeneseny na členskou schůzi, tak nebude mít kdo kontrolovat členskou schůzi. Kontrolní komise bude mít sice oslabenou pozici, jelikož je odpovědná členské schůzi, ale může přesto dopomoci tomu, že nedojde k porušování práv jednotlivých členů.²¹¹

3.1.3 Další člen

Obchodní zákoník v § 245 odst. 2 jako statutární orgán stanovuje, v případě, kdy není ustanoveno představenstvo, předsedu popřípadě dalšího člena pověřeného členskou schůzí. Právní teorie se neshoduje, jakou povahu má tento pověřený člen ve vztahu k předsedovi. Jednak vzniká nepoměr, kdy jeden člen, předseda, je volen a druhý, pověřený člen, je pověřen. Je tedy možné, že funkci statutárního orgánu vykonává předseda a pověřený člen ho pouze zastupuje.²¹² Jiná část teorie usuzuje, že pověřený člen bude vykonávat funkci

²¹⁰ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1225. ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004., s. 247. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 165.

²¹¹ Zejména vyjadřováním k řádné účetní závěrce a návrhu na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty družstva podle § 244 odst. 2 zákona 513/1991 Sb. Také kontrolováním činnosti družstva a projednáváním stížností členů dle § 244 odst. 1 zákona 513/1991 Sb., a upozorňování členské schůze na nedostatky podle § 244 odst. 3 zákona 513/1991 Sb. Vše bude moct činit pouze nezávaznou formou, tedy doporučeními. Ale lze si představit situaci, kdy budou práva některého člena porušována a díky práci kontrolní komise, která získá podklady o tomto protiprávním jednání, bude člen úspěšný v případném soudním řízení. Podle mého je na místě zřídit, když ne kontrolní komisi, tak jiný fakultativní kontrolní orgán.

²¹² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva. 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009, s. 293.

místopředsedy a bude se tedy jednat o kolektivní orgán.²¹³ Přitom dvoučlenný orgán nespĺňuje podmínky kolegiálního orgánu. K tomu je zapotřebí alespoň tři členů.¹⁶² Já se přikláním k prvnímu názoru. Tedy, že funkci statutárního orgánu vykonává předseda a zastupuje jej pověřený člen, pokud je nějaký pověřen. Zákon se v případě malého družstva snaží co nejjednodušeji upravit strukturu orgánů a dle mého zákonodárce zamýšlel zřízení operativního jednočlenného statutárního orgánu, nikoliv kolektivního. Proč by stanovoval možnost zřízení kolektivního statutárního orgánu, když se družstvo vyhýbá nutnosti zřízení představenstva a kontrolní komise jako orgánů kolektivních. Podle mého by zde byla jistá disproporcionalita.

3.1.4 Aplikace ustanovení § 243 ObchZ

Autoři považující předsedu a pověřeného člena za kolektivní orgán, pokud je pověřený člen pověřen, se ptou, zda v tomto případě se aplikuje ustanovení § 243 odst. 3 ObchZ vyžadující podpis dvou členů představenstva, pokud zákon pro právní úkon požaduje písemnou formu. V případě, kdy je v družstvu pouze předseda, tento problém nevzniká. Taktéž, pokud bychom předsedu a pověřeného člena nepovažovali za kolektivní orgán, nemusíme tuto otázku řešit.²¹² První názor zní, že předseda a pověřený člen, vlastně místopředseda, musí oba tento úkon podepsat, aby byl platný. Tedy, že se bude aplikovat ustanovení § 243 ObchZ.²¹⁴ Tento názor se objevil i v judikatuře.²¹⁵ Jiný názor argumentuje tím, že v družstvu není zřízeno představenstvo, a proto se zde ustanovení o představenstvu družstva nepoužijí. Postačí proto pouze jeden podpis.²¹⁶

Část právní teorie tedy argumentuje, že se na předsedu a pověřeného člena, pokud jej členská schůze pověří, vztahuje ustanovení § 243 ObchZ. V tomto ustanovení v § 243 odst. 8 ObchZ je odkaz na obdobné použití ustanovení o představenstvu a.s.²¹⁷ Jeden z argumentů použití ustanovení § 243 je, že v opačném případě by vznikla absurdní situace, kdy by nebylo možné postihnout odpovědností předsedu a pověřeného člena, jelikož to je právě upraveno v rámci a.s., na kterou tento paragraf odkazuje. Podle mého takto nelze argumentovat. Pokud

²¹³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 821. ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004., s. 246-247. HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky, 1.vyd.* Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 94. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 165.

²¹⁴ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009., s. 821. HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky, 1.vyd.* Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003., s. 94. DVOŘÁK, T. *Družstevní právo. 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001., s. 165-166.

²¹⁵ VS v Praze 7 Cmo 684/99.

²¹⁶ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2.díl.* Praha: Linde, 1995., s. 716. ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004., s. 247. POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1226.

²¹⁷ Konkrétně § 193 odst. 2, § 194 odst. 2 věta první až pátá a § 194 odst. 4 až 7.

není zvláštní úprava, tak se přeci uplatní úprava obecná. Obecná úprava je v § 66 ObchZ. Ten v § 66 odst. 2 ObchZ stanoví, že se přiměřeně použijí ustanovení o mandátní smlouvě. Tam jsou stanoveny povinnosti mandatáře, zejména v § 567 ObchZ, kdy: „Mandatář je povinen postupovat při zařizování záležitosti s odbornou péčí.“ Podle mého se ustanovení § 243 nebude aplikovat a pro odpovědnost předsedy či pověřeného člena lze najít oporu v základních ustanoveních ObchZ, která odkazují na přiměřené použití mandátní smlouvy.

3.1.5 „Způsob rozhodování“ družstva s méně než pěti členy

V § 245 odst. 3 ObchZ je stanoveno pro případ družstva s méně než pěti členy s členstvím právnických osob, že způsob rozhodování a statutární orgán určí stanovy. Právní teorie se pře, co se termínem „způsob rozhodování“ myslí. Zastává ale názor, že pravomoci, které přísluší výlučně členské schůzi nelze přenést na jiný orgán. To je důležité pro dodržení základní družstevní zásady, že všichni členové se mají podílet na rozhodování nejdůležitějších otázek ohledně družstva.²¹⁸ Proto je třeba i zde zřídit orgán tvořený členy a rozhodující o otázkách, které jsou jinak výlučně svěřeny členské schůzi.

3.1.6 Podávání námitek

Je otázka, ke komu se podávají námitky v otázce neplatnosti usnesení členské schůze u malého družstva. V § 242 odst. 1 je stanoveno, že se námitky podávají na členské schůzi přímo nebo oznamují představenstvu. Ale u malého družstva není představenstvo zřízeno. Jeho působnost plní členská schůze. Statutárním orgánem družstva je jeho předseda. Asi bude praktičtější a výkladově logičtější podávat námitky právě u předsedy.²¹⁹

²¹⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 293. POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009., s. 1226.

²¹⁹ ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004., s. 248.

4 Orgány družstevní záložny

Družstevní záložna je upravena zákonem 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech (ZDrZ). Definice družstevní záložny je v § 1 odst. 3 ZDrZ a zní: „Družstevní záložna je družstvo, které pro podporu hospodaření svých členů provozuje finanční činnosti, jimiž se rozumí zejména přijímání vkladů a poskytování úvěrů, ručení a peněžních služeb v různých formách.“ Podle § 1 odst. 5 ZDrZ družstevní záložna není bankou podle zákona upravujícího činnost bank a její podnikání se nepovažuje za provozování živnosti.

4.1.1 Úvěrová komise

Ustanovení § 6 odst. 1 ZDrZ zakotvuje u družstevní záložny další, čtvrtý, obligatorní orgán.²²⁰ Tímto orgánem je úvěrová komise. Úvěrová komise má vždy povinně nejméně tři členy. Zde tedy zákonodárce stanovuje minimální požadavek počtu členů orgánu družstva na rozdíl od úpravy představenstva v obchodním zákoníku.¹⁶⁰⁻¹⁶² Úvěrová komise dle § 6 odst. 3 ZDrZ rozhoduje o otázkách předmětu činnosti družstevní záložny, tedy o poskytování úvěru členům, o poskytování záruk za úvěry členů a o zajištění úvěrů.

4.1.2 Požadavky na členy orgánů družstevní záložny

Členem voleného orgánu družstevní záložny může být pouze fyzická osoba, která splňuje určité zákonem stanovené požadavky. Předpoklady jsou stanoveny v ustanoveních § 238 odst. 1 ObchZ,²²¹ § 381 ObchZ²²² a pro členy představenstva a kontrolní komise v § 243 odst. 8 ObchZ a § 244 odst. 8 ObchZ.²²³ A taktéž v § 6a odst. 1 ZDrZ, kde jsou stanoveny podmínky bezúhonnosti a odborné způsobilosti.

Členové volených orgánů a taktéž řídící osoby mají povinnost svojí funkci vykonávat s „odbornou péčí“ podle § 6 odst. 10 ZDrZ. Zde zákonodárce volí odlišný pojem oproti běžně používanému pojmu „péče řádného hospodáře.“ Jeden z možných úsudků je, že mezi těmito pojmy není rozdíl. Tedy, že na osoby klade tytéž požadavky.²²⁴ Pokud zákonodárce nechtěl stanovit pro členy orgánů družstevní záložny vyšší požadavky, tak by měl použít běžně užívaný pojem péče řádného hospodáře. Podle mého je důležité používat stejnou terminologii v celém právním řádu jednak pro jeho přehlednost a také srozumitelnost. Nevidím důvod,

²²⁰ Zbylé obligatorní orgány jsou členská schůze, představenstvo a kontrolní komise.

²²¹ Stanovuje povinnost členství v družstvu pro právo být volen do jeho orgánů.

²²² Upravuje překážku výkonu funkce člena orgánu, pokud se právnická osoba dostane do insolvence.

²²³ Oba tyto paragrafy odkazují na úpravu podmínek výkonu funkce člena představenstva a.s. v § 194 odst. 7 ObchZ.

²²⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 260.

proč by měl zákonodárce požadovat vyšší požadavky na výkon funkce člena orgánu družstevní záložny. Vždyť pojem péče řádného hospodáře znamená vykonávat funkci podle svých nejlepších schopností a úmyslů vzhledem ke konkrétní činnosti. Zavedením odlišných pojmů by zákonodárce mohl pouze naznačit, že určité činnosti nejsou osoby povinny vykonávat se stejnou péčí. Takovéto odlišení u neurčitých právních pojmů²²⁵ nevidím jako vhodné. Pokud zákonodárce vyžaduje nějaké konkrétní požadavky, tak je má výslovně uvést.

Družstevní záložna je povinna požádat o posouzení podmínek pro výkon funkce člena voleného orgánu Českou národní banku (ČNB). ČNB je povinna rozhodnout do 30 dnů, jinak je presumován souhlas. To má zabránit průtahům, které by mohly vzniknout, pokud by ČNB byla nečinná. Proti tomuto rozhodnutí lze podat rozklad podle zákona 500/2004 Sb., správní řád.²²⁶ A také je možno podat žalobu podle § 65 a násl. zákona 150/2002 Sb., soudního řádu správního.²²⁷ Zákonodárce zde stanovuje jednak pro družstvo neobvyklý požadavek a to, aby člen orgánu družstva byl odsouhlasen orgánem veřejné moci. Z toho lze vyvodit snahu o co největší kvalitu těchto osob. Na druhou stranu dává adekvátní možnost obrany proti rozhodnutí tohoto orgánu veřejné moci jak je v souladu s principem správního práva.

4.1.3 Svolaání zasedání členské schůze

Vzhledem k úpravě v obchodním zákoníku²²⁸ se jeví jako nelogická úprava v zákoně o družstevních záložnách, konkrétně jeho ustanovení § 5a odst. 2. Zde je umožněno, aby náhradní členská schůze byla svolána stejnou pozvánkou jako schůze původní. Nestanovuje zde žádnou lhůtu, která musí od původní členské schůze uběhnout. Pozvánka tedy může stanovit, že se náhradní členská schůze bude konat ve stejný den, téměř ihned po neuskutečněné původní schůzi. Takto může být přijato usnesení bez vědomí několika členů družstva.²²⁹ Toto ustanovení by zjevně vyžadovalo jistou novelizaci, alespoň stanovení minimální lhůty, která musí mezi oběma schůzemi uběhnout.

²²⁵ Výklad neurčitého právního pojmu je například v judikátu NSS 7 As 13/2007 a zní: „Neurčité právní pojmy zahrnují jevy nebo skutečnosti, které nelze úspěšně zcela přesně právně definovat. Jejich obsah a rozsah se může měnit, bývá podmíněn úrovní poznání v technických vědách i časem a místem aplikace normy.“

²²⁶ § 178 zákona 500/2004 Sb., upravuje kdo je nadřízeným správním orgánem.

²²⁷ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 261.

²²⁸ § 239 odst. 8 zákona 513/1991 Sb.

²²⁹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 236.

5 Evropská družstevní společnost

Evropská družstevní společnost (SCE) byla v život uvedena nařízením Rady ES 1435/2003 (Nařízení). Přesto, že je Nařízení přímo aplikovatelné, tak byla podrobněji úprava SCE provedena do našeho právního řádu zákonem 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti (ZSCE). V čl. 2 odst. 1 Nařízení je upraven okruh osob, které mohou založit SCE. Mohou to být jak fyzické osoby, tak právnické osoby, nebo může SCE vzniknout fúzí družstva.²³⁰ Vždy se ovšem požaduje, aby se účastnily osoby²³¹ z různých členských států. Evropská družstevní společnost se zapisuje do obchodního rejstříku. Pokud zákon či Nařízení nějakou záležitost neupravují, tak platí ustanovení družstva upravené v obchodním zákoníku, která nejlépe odpovídají povaze a působnosti těchto orgánů.²³² Na Nařízení navazuje směrnice Rady ES 2003/72, které upravuje otázku zapojení zaměstnanců do rozhodování o SCE. A to jednak ve formě práva na informace, práva na projednání a práva volit a být volen do orgánů družstva v míře stanovené v Nařízení.²³³

5.1 Struktura orgánů SCE

Struktura orgánů SCE není jako u družstva v obchodním zákoníku upravena jen jedním možným způsobem. Je zde na výběr ze dvou možných systémů, a to monistického a dualistického. V monistickém systému je pouze jeden orgán s pravomocemi řídicími i dozorčími, správní rada. Vedle toho je zde generální ředitel, který je jmenován správní radou z členů správní rady nebo mimo tyto osoby. Pokud je jmenovaný z členů správní rady, tak ve svých rukách spojuje funkce statutárního orgánu i obchodního vedení a taktéž řídí činnost správní rady. Pokud je jmenován z osob mimo členy správní rady, tak správní radu řídí její předseda odlišný od osoby generálního ředitele. Dualistický systém je obdobný tomu

²³⁰ Evropská družstevní společnost může být založena: 1) alespoň pěti fyzickými osobami s bydlištěm alespoň ve dvou členských státech; 2) alespoň pěti fyzickými osobami a společnostmi ve smyslu čl. 48 odst. 2 Smlouvy a jinými veřejnoprávními nebo soukromoprávními právnickými osobami založenými podle práva členského státu, které mají bydliště v nejméně dvou různých členských státech nebo se řídí právem alespoň dvou různých členských států; 3) společnostmi ve smyslu čl. 48 odst. 2 Smlouvy a jinými veřejnoprávními nebo soukromoprávními právnickými osobami založenými podle práva členského státu, které se řídí právem alespoň dvou různých členských států; 4) fúzí družstev založených podle práva členského státu, která mají sídlo i správní ústředí ve Společenství, řídí-li se alespoň dvě tato družstva právem různých členských států; 5) přeměnou družstva založeného podle práva členského státu, které má sídlo i správní ústředí ve Společenství, pokud má po dobu alespoň dvou let provozovnu nebo dceřinou společnost řídicí se právem jiného členského státu.

²³¹ Nebo alespoň provozovna u fúze.

²³² § 31 zákona 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

²³³ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 533.

upravenému v obchodním zákoníku. Jsou zde dva orgány, představenstvo jako řídicí orgán a kontrolní komise jako dozorčí orgán.²³⁴

5.2 Zasedání valné hromady

Právo účasti mají členové stejně jak v úpravě družstva v obchodním zákoníku. Zvláštností je ovšem možnost účasti také členů orgánů, kteří nejsou členové SCE. Jedná se o osoby, které byly obsazeny do orgánů SCE, aniž jsou členové, což Nařízení na rozdíl od obchodního zákoníku umožňuje. Je to promítnutím prvku zapojení zaměstnanců do rozhodování SCE. Avšak hlasovací právo mají stále pouze členové SCE.

Další zasedání valné hromady může být svoláno dle čl. 54 odst. 4 Nařízení také již na zasedání valné hromady samotné. Pro zajištění vědomí jednotlivých členů o konání členské schůze, kdy ne všichni musí být na zasedání účastni, bude třeba zajistit informování všech členů. Bude tedy potřeba členy například písemně obeznámit o dalším konání valné hromady.²³⁵ Myslím, že bude učiněno požadavkům za dost, pokud budou obeznámeni alespoň ti členové, kteří nebyli účastni na valné hromadě. Bude samozřejmě lepší, pokud například písemná pozvánka bude doručena všem členům SCE. V úpravě čl. 54 odst. 4 Nařízení vidím snahu o kontinuitu jednotlivých zasedání valné hromady, o zabezpečení pravidelného konání.

5.3 Společné prvky úpravy monistického a dualistického systému

Členem SCE může být i právnická osoba. Podle čl. 46 odst. 1 ovšem může být právnická osoba členem správní rady, představenstva nebo kontrolní komise jen, pokud tak určí stanoví.²³⁶ To je dle mého omezení základního práva člena být volen do orgánů družstva, jehož je členem. Je pravda, že právnická osoba má své postavení přiznané až právem,²²⁻²³ to ale nevidím jako důvod odepření práva, vyjma případu výslovné úpravy stanov, být členem orgánů SCE.

Správní rada i představenstvo jsou kolektivní orgán. Při hlasování těchto orgánů může dojít k rovnosti hlasů, a tudíž je třeba upravit otázku, co bude v tom případě rozhodující. V čl. 50 odst. 1 a 2 nařízení je stanoveno, že v případě rovnosti hlasů při hlasování ve správní radě

²³⁴ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 308-310.

²³⁵ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 239.

²³⁶ Podle úpravy v § 238 odst. 2 obchodního zákoníku je tomu jinak, kdy právnická osoba má vždy právo být členem orgánu družstva, kdy tuto funkci následně vykonává jí pověřená fyzická osoba.

či představenstvu je rozhodující hlas předsedy, pokud nestanoví stanovy jinak.²³⁷ Zde se vychází podle mého z toho, že předseda bude vždy přítomen na jednání orgánu. Mohou dle mého však nastat případy, kdy tomu tak nebude, i přes možnost být zastoupen, a pak nebude moci orgán přijmout rozhodnutí v případě rovnosti hlasů. To může mít za následek i škodu, která by mohla družstvu vzniknout za prodlení při řešení nějaké otázky.

Prvkem účasti zaměstnanců na SCE je i volba do řad správní rady nebo kontrolní komise za daných podmínek. Správní rada nebo kontrolní komise mohou být až z jedné poloviny voleny z řad zaměstnanců. Předseda správní rady nebo kontrolní komise potom podle čl. 41 a 44 Nařízení ale musí být zvolen z řad členů správní rady nebo kontrolní komise volených valnou hromadou. To je dle mého vhodné omezení, jelikož v opačném případě by mohl zaměstnanec družstva získat příliš velké pravomoci v rámci družstva, které má být spíše spravováno svými členy.

V čl. 50 Nařízení je prolomen princip povinnosti k osobnímu výkonu funkce. Správní rada, představenstvo i kontrolní komise jsou schopni se usnášet, pokud je přítomna osobně nebo v zastoupení alespoň polovina členů daného orgánu. Člen orgánu tedy může být zastoupen jinou osobou. Ředitel je ale povinen k osobnímu výkonu funkce.²³⁸

Nařízení upravuje v čl. 37 odst. 2, že členy řídicího orgánu jmenuje a odvolává dozorčí orgán, pokud stanovy neurčí, že tuto pravomoc má valná hromada. To umožňuje situaci, kdy členové SCE nebudou mít přímý vliv na to, kdo bude obsazen do vrcholných orgánů SCE. To lze vidět, jako nepřirozený prvek úpravy vzhledem k úpravě, která byla a je v našem družstevním právu.²³⁹

V úpravě SCE není zmínka o možnosti zřizování fakultativních orgánů. Není zde ale nikde zákaz zřizování těchto orgánů. Podle mého tomuto tedy nic nebrání a je vhodné, aby si zejména větší družstva zřizovala fakultativní orgány pro zajištění lepšího fungování a operativnosti SCE samotné.

5.4 Jednatelské oprávnění

Jednatelskou působnost zde nemá pouze jedna osoba nebo orgán. Jednatelskou působnost má generální ředitel, pověřený ředitel a také správní rada. Jednatelské oprávnění správní rady je ovšem speciální, kdy je omezeno pouze na jednání vůči třetím osobám a před

²³⁷ Obchodní zákoník toto rozdílně upravuje v ustanovení § 66 odst. 4, kdy stanovuje, že rozhodující je hlas předsedajícího. Předsedajícím je v první řadě předseda, ale může jím být i jiná osoba.

²³⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 310-322.

²³⁹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 232.

soudem. Jednatelské oprávnění může být podle § 11 odst. 2 g.) ZSCE svěřeno jednomu nebo více členům správní rady, vždy ji má předseda správní rady.²⁴⁰ V některých případech může být sporné, zda určitá pravomoc náleží správní radě nebo generálnímu řediteli. Například ustanovení § 65 odst. 5 ObchZ stanoví, že pokud se uvolní místo likvidátora, tak do jmenování nového vykonává jeho pravomoci představenstvo. Jelikož likvidátorovi náleží obchodní vedení, tak lze usuzovat, že jeho pravomoci bude vykonávat generální ředitel. Taktéž může vyvstat otázka, kdo je povinen podat insolvenční návrh. Podle obsahu působnosti generálního ředitele to bude zřejmě opět on.²⁴¹ Správní rada je sice oprávněna k jednání vůči třetím osobám, ovšem hlavní jednatelské oprávnění náleží právě generálnímu řediteli. Jeho postavení vidím jako velmi obdobné postavení jednatele v s.r.o. Tudíž bude to zřejmě on, komu budou tyto pravomoci náležet.

5.5 Ředitel

Úprava SCE zná jednak funkci generálního ředitele a taktéž pověřeného ředitele. Generální ředitel je jmenován správní radou, nikoliv valnou hromadou, jak je obvyklé v družstevním právu a taktéž nemusí být členem SCE. To lze vidět jako porušení družstevního principu, kdy statutární orgán bývá vždy složen z členů družstva. Jako zaměstnanec má tak velmi silné postavení.²⁴² Generální ředitel je vlastně monokratický statutární orgán, který musí dbát jednak právních předpisů, stanov a taktéž usnesení valné hromady a správní rady. Jedná jménem SCE navenek. Pověřený ředitel může být jmenován správní radou po dohodě s generálním ředitelem. Je oprávněn ke stejnému jednání jako generální ředitel, pokud stanovy či usnesení správní rady neurčí jinak. Pověřeným ředitelům tedy může být svěřen určitý úsek činnosti a generální ředitel bude mít působnost celkovou. Záleží ovšem na konkrétní SCE. Do jisté míry tento prvek prolamuje princip jednoho statutárního orgánu právnické osoby v českém právním řádu. Pověřený ředitel není prohlášen za statutární orgán, ale jelikož je oprávněn k jednání ve stejném rozsahu jako generální ředitel, tak tomu de facto tak je. Otázka je, zda v případě, kdy je více pověřených ředitelů, jsou všichni jeden statutární orgán, nebo je každý orgánem samostatným. Výkladem dospějeme k závěru, že je nejspíše každý samostatným.²⁴³

²⁴⁰ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 311-312.

²⁴¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 318.

²⁴² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 231.

²⁴³ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 315-316.

5.6 Dočasné pověření výkonem funkce člena představenstva

Dočasné pověření člena kontrolní komise výkonem funkce člena představenstva je upraveno v čl. 37 odst. 3 Nařízení a také § 22 ZSCE. Usnesením kontrolní komise může být k tomuto pověřen některý její člen, a to i když jsou členové představenstva voleni valnou hromadou. Nejbližší zasedání valné hromady má zvolit nového člena představenstva a tímto zaniká pověření člena kontrolní komise. Není ale vyřešen případ, jak tomu bude, pokud k této volbě nedojde.²⁴⁴ Lze uvažovat o tom, že jeho pověření stále trvá. Pověřený člen může být i člen, který byl zvolen zaměstnanci. Jelikož nemůže tatáž osoba vykonávat funkci z důvodu neslučitelnosti v obou orgánech, tak pověřením se pozastavuje výkon funkce člena kontrolní komise a po zániku pověření se tato funkce opět obnovuje. Osoba ale členem kontrolní komise nepřestane být, a tak se tato doba také počítá do doby výkonu funkce.²⁴⁵

5.7 „Malé evropské družstvo“

Úprava SCE neřeší otázku malého družstva, jak je tomu v obchodním zákoníku. Nařízení dává ovšem možnost volby mezi monistickou a dualistickou strukturou. Podle § 24 ZSCE musí mít představenstvo a kontrolní komise alespoň tři členy. V případě monistické struktury tento požadavek stanoven není.²⁴⁶ Monistická struktura bude zřejmě vhodnější pro menší družstva díky jednodušší struktuře svých orgánů. Je však otázka, zda může správní rada mít pouze dva členy, nebo pro ni požadavek minimálního počtu tří členů platí taktéž.¹⁶⁰⁻¹⁶² Podle mého i bez výslovného ustanovení by měl orgán mít alespoň tři členy. Jinak mohou vznikat problémy při kolegiálním rozhodování v rámci daného orgánu.

²⁴⁴ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005., s. 535-536.

²⁴⁵ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001., s. 319.

²⁴⁶ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009., s. 295.

6 Návrh nové právní úpravy

V úpravě obligatorních orgánů není navrhována žádná změna. Zůstane tedy členská schůze, představenstvo i kontrolní komise. Navrhovaná právní úprava je podstatně obsáhlejší. Ustanovení družstva jsou obsažena v § 562 - § 789 návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech neboli zákona o obchodních korporacích (ZOK).²⁴⁷ Subsidiárně se také použijí ustanovení návrhu nového občanského zákoníku (NOZ).²⁴⁸

6.1 Orgány družstva obecně

Ustanovení § 60 odst. 1 ZOK stanovuje, že práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se řídí přiměřeně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu, ledaže ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo z tohoto zákona plyne něco jiného. Příkaz je upraven v § 2084 a násl. NOZ. Zde je úprava obdobná jako v dnešní platné právní úpravě mandátní smlouvy.

Podle § 52 - § 54 ZOK jsou členové orgánů povinni jednat s péčí řádného hospodáře a neporušují ji ten, kdo: „mohl při svém podnikatelském rozhodování konaném v dobré víře rozumně předpokládat, že rozhoduje informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.“ Je zde tedy obsažena definice výkonu funkce řádného hospodáře. Při posuzování se přihlédně, jak by jednala jiná rozumně pečlivá osoba ve stejné situaci. Důkazní břemeno nese člen orgánu, pokud ovšem soud nerozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. To je nový prvek, který považuji za správný, kdy v některých krajních případech nelze na tyto osoby klást důkazní břemeno. Tato soudní pravomoc by však neměla být nadužívána.

6.2 Členská schůze

V § 656 ZOK je upraveno, že představenstvo svolá členskou schůzi, je-li to v důležitém zájmu družstva. Neučiní-li tak bez zbytečného odkladu, tak může členskou schůzi svolat člen představenstva, likvidátor nebo kontrolní komise. V § 657 ZOK je stanoveno, že představenstvo svolá členskou schůzi na návrh kontrolní komise anebo alespoň 10 % členů družstva, kteří mají alespoň jednu pětinu všech hlasů. Jsou zde tedy upraveny dva případy, kdy představenstvo svolává členskou schůzi. Ustanovení § 648 odst. 1 ZOK dává právo účasti na členské schůzi členům družstva, likvidátorovi a dalším osobám, o kterých to stanoví právní

²⁴⁷ 'Vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).'

²⁴⁸ 'Návrh občanského zákoníku.'

předpis. Z toho zřejmě vyplývá, že jiné osoby se mohou účastnit pouze, pokud s tím členská schůze udělí souhlas. Došlo taktéž k rozšíření osob s možností svolávání i účasti na členské schůzi na osobu likvidátora.

Ustanovení § 675 odst. 1 b.) ZOK pro dílčí členské schůze stanovuje požadavek, aby se první a poslední konala v rozpětí nejvýše 40 dnů. To se mi jeví jako vhodné omezení, kdy v současné platné právní úpravě není řešena situace, kdy by například takovéto rozpětí bylo i několik měsíců. Těžko řešit, jaký by pak byl postup. Není zde ovšem vyloučena možnost rozhodovat formou dílčích členských schůzí o zrušení družstva. Je otázka, jestli tento výjimečný případ, jak je tomu v platné právní úpravě, by neměl být rozhodnut všemi členy na jednom zasedání členské schůze.

V § 581 ZOK je stanoveno, že pro případ, kdy pravomoc členské schůze vykonává shromáždění delegátů a stanovy neurčí jeho působnost, tak ji vykonává v celém rozsahu a členská schůze se nesvolává. To zajisté zabrání případu, kdy by vznikl spor, jestli jistá pravomoc shromáždění delegátů přísluší. Podle mého ale nelze vyloučit svolání členské schůze. Pokud nebudou delegáti řádně vykonávat svou funkci a členové by je chtěli odvolat nebo by členové družstva chtěli opět rozhodovat formou členské schůze o jakékoliv otázce družstva, tak mohou rozhodovat pouze na členské schůzi. Potom by jim bylo zabráněno rozhodovat. Proto dle mého nelze absolutně vyloučit možnost svolání členské schůze, ani pokud její působnost vykonává shromáždění delegátů.

Podle § 218 odst. 2 NOZ osoba zahajující členskou schůzi ověří, zda je usnášeníschopná a poté zajistí volbu předsedy popřípadě dalších činovníků. Předsedou tedy může být zvolen kdokoli. Jednak vzniká otázka, jestli může být touto osobou zvolena i osoba, která není členem družstva. Podle mého, pokud bude řádně zvolen to vyloučit nelze. Konkrétní osoba, která bude zvolena předsedou, nemusí být obeznámena se záležitostmi družstva, jako například členové představenstva a tak může být průběh členské schůze komplikován. Ale tuto volbu vidím jako pozitivní demokratický prvek.

Ustanovení § 220 NOZ upravuje, že na usnesení členské schůze, které se přičí dobrým mravům, nebo mění stanovy tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, se hledí, jako by nebylo přijato. Je zde tedy výslovně upravena nulita usnesení, což v platné právní úpravě není, ale právní teorie o ni hovoří i v současné právní úpravě, i když není výslovně upravena.¹¹⁶

V § 219 odst. 2 NOZ jsou upraveny náležitosti zápisu členské schůze. Není zde ale stanovena povinnost, aby obsahoval údaj, zda byla členská schůze usnášeníschopná při

konkrétních přijatých usneseníh, jak to vyžaduje současná judikatura.⁷⁸ To lze považovat za krok zpět a nerespektování rozhodování soudní praxe.

6.3 Představenstvo

Podle § 714 odst. 2 ZOK je pro právní jednání, pro které vyžadují právní předpisy písemnou formu, potřeba podpis dvou členů představenstva, jinak je neplatné. Je zde výslovně uvedena neplatnost, což odstraňuje pochybnosti, které v současné platné právní úpravě vznikaly.

V § 210 odst. 3 NOZ je stanoveno, že kolektivní orgán volený členskou schůzí může kooptovat náhradní členy do zasedání nejbližší schůze, pokud počet neklesl pod polovinu. Tento požadavek v současné platné právní úpravě chybí, kdy ustanovení, které to stanoví pro představenstvo a.s. není vztaženo na úpravu družstva.⁵⁵

6.4 Kontrolní komise

Zastupování družstva kontrolní komisí, respektive pověřeným členem kontrolní komise, je upraveno v § 229 odst. 2 NOZ pro případ uplatňování práva proti členovi statutárního orgánu nebo pokud všichni členové statutárního orgánu uplatňují práva proti družstvu. Bude se jednat o zastupování před soudním orgánem, jak je tomu v současné platné právní úpravě.

6.5 Orgány malého družstva

Ustanovení § 735 odst. 1 ZOK již nečiní rozdíl mezi fyzickými a právnickými osobami, jelikož stanoví, že může být jednodušší struktura orgánů, pokud má družstvo méně než 50 členů. To vidím jako pozitivní prvek sjednocení právní úpravy orgánů malého družstva, jelikož nevidím důvod pro dvoukolejnost současné platné právní úpravy v této otázce. Je zde taktéž výslovně stanoveno, že statutárním orgánem je předseda družstva, což chybí v současné platné právní úpravě.

V § 735 odst. 2 ZOK je stanoveno, že se nezřizuje kontrolní komise, pokud stanovy neurčí jinak, a její působnost vykonává členská schůze. Je zde tedy umožněno zřízení jen kontrolní komise.²¹⁰⁻²¹¹

ZÁVĚR

Právní úprava družstev na našem území prošla dlouhým vývojem. Principy, které jsou specifické pro družstvo, však platí od počátku převážně až dodnes. Na tyto principy je nutné pamatovat nejen při výkladu platné právní úpravy, ale také při novelizaci a tvorbě nové. V současné platné právní úpravě došlo několika novelami ke zlepšení úpravy, ale přesto zbývá několik otázek a sporných míst. Podle mého však nelze koncipovat právní úpravu jako všeobjímající a tudíž hodně rozsáhlou. Zaprvé nelze pamatovat na každou situaci, která se v praxi objeví. Dále by rozsáhlá právní úprava byla nepřehledná. Je třeba upravit hlavní otázky, ale použít jasnou a přesnou terminologii, aby nevznikaly přílišné spory o význam jednotlivých ustanovení zákona. Vždy bude důležitou rolí praxe, zejména odborné, aby doplnila mezery a podala výklad, který umožní fungování družstev v praxi. V současné době je vypracována nová úprava, která vychází ze základů té dosavadní. Došlo beze sporu k rozšíření předmětné materie a k několika změnám. Avšak obecně lze říci, že základní prvky zůstaly beze změny, konkrétně zejména ve složení orgánů družstva a jejich pravomocích. Jako pozitivní vidím zejména novou úpravu práva požadovat svolání členské schůze členy družstva, konkrétně počtem členů, který je potřeba. A také sjednocení struktury orgánů malého družstva pro fyzické i právnické osoby. Prvek, který není zaveden do návrhu nové právní úpravy, je možnost volby mezi dualistickou a monistickou strukturou, jak je tomu v současné době u evropské družstevní společnosti. To je zřejmě dáno tradicí právní úpravy na našem území. Je ale otázkou, zda by nebylo vhodné sjednotit právní úpravu a dát možnost volby mezi těmito dvěma strukturami orgánů, když obě fungují v členských zemích Evropské unie. Bude otázka jednak, zda nová právní úprava bude přijata v dohledné době a taktéž, jestli až do procesu jejího definitivního přijetí nedojde k některým větším změnám v jejím obsahu. Je totiž neblahým pravidlem, že při procesu přijetí právní úpravy dojde ke změnám, což v rozsahu několika tisíc paragrafů návrhu nové právní úpravy může znamenat velký počet změn. Tyto změny mohou nabolat konzistenci navrhované úpravy a taktéž zakotvit několik sporných ustanovení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

(publikace, články a internet)

PUBLIKACE:

- DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. & KRÍŽ, R. *Akciové společnosti, 5. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2003.
- DVOŘÁK, T. *Družstevní právo, 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2001.
- FIALA, J., NOVOTNÝ, M., OEHM, J. *Komentář k zákonu o vlastnictví bytů, 3. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2005.
- HELEŠIC, F. *Právní úprava družstev ve vyspělé Evropě a u nás*. Praha: Ediční středisko PF UK, 1997.
- HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky, 1.vyd.* Praha: Družstevní asociace České republiky, 2003.
- HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva, 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009.
- KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. & kol. *Občanské právo hmotné, 4. vyd.* Praha: ASPI, a.s., 2005.
- PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2.díl.* Praha: Linde, 1995.
- PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo, 1. vyd.* Praha: ASPI, a.s., 2005.
- POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář, 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009.
- PRAŽÁK, Z. *Společenství vlastníků jednotek, 2. vydání*. Praha: Linde, 2006.
- ŘÍMALOVÁ, O. & HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva, 2. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2004.
- SUCHÁNEK, J. *Společenství vlastníků jednotek, 1. vydání*. Praha: Prospektum, 2001.
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. & kol. *Obchodní zákoník. Komentář, 12. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2009.
- ŠVESTKA, J. & kol. *Velký komentář k občanskému zákoníku, 1. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.
- WENIG, A. *Příručka obchodního práva, platného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Právnícké nakladatelství a knihkupectví V. Linhart, 1927.
- WINTEROVÁ, A. & kol. *Civilní právo procesní, 2. vydání*. Praha: Linde, 2006.

ČLÁNKY:

- BÁRTA, J. 'Účast a zastupování na valné hromadě akciové společnosti' *Právní rozhledy*, 1995, Vol. 8
- BAUDYŠ, P. 'Lze považovat usnesení valné hromady za právní úkon?' *Právní rozhledy*, 2000, Vol. 4
- BEJČEK, J., KOTÁSEK, J. & POKORNÁ, J. 'Soudně nezákonné "zákonné zastoupení", aneb Curia locuta, causa finita?' *Obchodněprávní revue*, 2009, Vol. 2.
- DĚDIČ, J. 'Práva a povinnosti akcionáře' *Obchodní právo*, 1996, Vol. 1
- DVORÁK, T. 'Neplatnost usnesení členské schůze družstva.' *Právní rozhledy*, 2002, Vol. 2.
- DVOŘÁK, T. 'Další úvahy k judikatuře v oblasti družstev.' *Soudní rozhledy*, 2003, Vol. 12.
- DVORÁK, T. 'K některým otázkám právní úpravy bytových družstev.' *Bulletin advokacie*, 2002, Vol. 1 a 2.
- DVORÁK, T. 'Tři poznámky ke třem článkům.' *Ad Notam*, 2005, Vol. 5.
- DVORÁK, T. 'Stanovy družstva.' *Ad Notam*, 2002, Vol. 5.
- DVOŘÁK, T. 'O členské schůzi družstva.' *Právní rozhledy*, 2004, Vol. 19.
- DVOŘÁK, T. 'Třetí zastavení nad judikaturou v oblasti (nejen) družstev.' *Soudní rozhledy*, 2005, Vol. 2.
- ELIÁŠ, K. 'K právní povaze usnesení valné hromady.' *Právní rozhledy*, 1999, Vol. 12.
- HELEŠIC, F. 'K právní úpravě družstevnictví - úvahy de lege ferenda.' *Právník*, 1995, Vol. 5.
- HELEŠIC, F. 'K systematizaci právní úpravy družstev.' *Právní rozhledy*, 1997, Vol. 1.
- HELEŠIC, F. 'K zákonné úpravě družstev po velké novele obchodního zákoníku.' *Právník*, 2002, Vol. 1.
- POKORNÁ, J. 'Několik úvah k právní povaze usnesení valné hromady.' *Právní rozhledy*, 1999, Vol. 12.

INTERNET:

- 'Vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).' http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Vladni_navrh_zakona_o_obchodnich_korporacich.pdf
- 'Návrh občanského zákoníku.' http://nett.aid.cz/sbornikOZ/textydown/OZ_konsolidovana_verze.pdf

BODIES OF SOCIETY

In some point of human development natural persons were just not enough. That is why artificial persons were incorporated into legal system of modern countries. They were given rights and duties almost identical to natural persons. One of those was society.

Society is a person with open membership. Its purpose is to aid and encourage members in their business, economical, social and other needs. The thought of creating such an artificial person originated in the first half of the 19th century. The first real society was created on the 24th October 1844 in Rochdale in England. In our territory first society was created soon after that in 1846.

I chose this topic as my thesis because I believe that societies are important part of our legal system and also life of many people though they are sometimes overlooked. For example I live in a flat that is part of a big society in our town. The purpose of my thesis is firstly to identify problems, gaps and disputative questions in the legal regulations. Then I try to present opinions and answers given by our jurisprudence and judicature. I also try to give my perspective and opinions on the matter.

The bodies of society in our country are members' meeting, cooperative board and controlling commission. This structure of bodies can be simplified when there is a „small society.” The matter is further complicated by incorporation of a society created within the European Union. It is called Societas Cooperativa Europaea (SCE). Legal regulation is not always clear, without gaps, and controversial questions. Therefore jurisprudence and mainly judicature play an important role in the life of societies. Most problems seem to be with the regulation of members' meeting and cooperative board.

Lately a proposition of new legal regulation has been created. It is a major proposition that contains regulation of a big part of civil law. And societies are part of it. The individual bodies are the same, but there are some changes. Not big ones but important nevertheless. From my point of view a positive aspect is the new regulation regarding convening of members' society especially in the number of members that are required to convene it. Positive aspect is also the unification of bodies of the small society. I think that current differentiation is unnecessary and maybe a bit contra productive. It is a question if it will be enacted. And if it will be enacted whether there will be changes or not. Only time will show.

Klíčová slova: družstvo, orgány

Keywords: society, bodies